

LA CIUTAT EN TRANSICIÓ

Anuari de Palma
2022

PALMAXXI

Edita:

PALMAXXI

www.palmaxxi.com
info@palmaxxi.com

Amb el suport de:

 Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

 Colonya
L'estalvi ètic

Fundació
Iniciatives del Mediterrani

Equip de redacció: Juanjo Suárez i Maria Reyero.

Agraïments especials als i les articulistes i persones entrevistades (continguts publicats a diferents números de la revista *Ciutat* i altres mitjans i reproduïts a aquest anuari): Cristina Llorente, Gabriel Alomar, Plataforma contra els Megacreuers, Jaume Bauzà, Josep Maria Llauredó, Jaume Garau, Joaquín Rábago, David Abril, Margalida Ramis, Magdalena Aguiló i Maria José Ribas.

Imprés a Esment Impremta.

Foto de portada: Mariàngela Raponi. Aquesta fotografia, com les de l'interior de la publicació si no s'indica el contrari, formen part del *Banc d'imatges de Palma: una ciutat, infinites històries*, de la Fundació Turisme Palma 365 (FTPM365).

Dipòsit legal: DL PM 00999-2022

PRESENTACIÓ

06

La transició urbanística

09

Tenim un nou PGOU
...o no tenim un nou PGOU?
Els eixos cívics caminen a ritmes diferents
Arranquen les obres del passeig marítim
Avanços i estancaments

Articles de Palma XXI, Cristina Llorente i Gabriel Alomar

La transició econòmica

20

La gentrificació s'estén a nous barris
Megacreuers: a la baixa però encara un problema
Parc Agrari: cap a un nou model de producció i consum?
Petit comerç: la resistència
El renou que mou molts diners
El turisme urbà creix, també als barris de l'Eixample

Articles de la Plataforma contra els Megacreuers, Jaume Bauzà, Josep Maria Llauredó i Jaume Garau

La transició ecològica i de mobilitat

34

Palma, ciutat verda
Moblitzacions ecologistes a Ciutat
L'any en que vàrem conèixer els veritables impactes del fum dels creuers
La mobilitat en transició
Palma vol ser una ciutat amb tranvia
El cotxe continua essent protagonista

Articles de Joaquín Rábago i David Abril

La transició social

44

Els veïns es mobilitzen contra la gentrificació i el renou
Habitatge digne i accessible a Palma: una assignatura pendent
Palma, ciutat de desigualtats
La ciutadania vol participar
Cultura a Ciutat: malgrat tot, consolidació, creativitat i resiliència

Articles de Magdalena Aguiló, Margalida Ramis i Maria José Ribas

PRESENTACIÓ DE L'ANUARI DE CIUTAT

Un dels aprenentatges que traguérem de la pandèmia va ser que el model econòmic de Balears feia figa. "En sortirem millors!", ens repetien mentre vàiem, per exemple, com es buidaven les prestatgeries del supermercat per la nostra dependència d'ultramar. Quan tot allò passàs, hauríem de diversificar, ser més solidaris, mantenir l'aire net i omplir la senalla amb producte local.

Tanmateix, superada la pitjor etapa de la crisi sanitària, la reacció imminent va ser mirar cap enrere per encalçar les xifres de 2019. En qüestió de dos anys, hem pràcticament igualat el nombre de visitants per mar i aire, continuam veient -i respirant- els níguls grisos que cada dia cobreixen la badia de Palma i la pagesia continua fent equilibris per fer rendibles les seves terres. Tot i haver pres determinades mesures, com ara la prohibició de lloguer turístic en sòl urbà, cada cop és més difícil accedir a un habitatge, sigui com a propietari o com a inquilí. Els desnonaments per impagament de rendes continuen a l'alça i el parc públic d'habitatge és, encara, més que insuficient. Per acabar-ho d'adobar, les notícies diàries ens mostren reporteres que simulen deixar-se el jornal als mercats comprant els queviures bàsics, mentre més i més famílies s'afegeixen a les cues de la fam.

Així les coses, costa encetar el nou any amb energia. Tanta sort que la contraportada de 2022 ens deixa certs halos d'esperança, per exemple, amb l'aprovació dels plans d'Ordenació Urbana i de Mobilitat Sostenible, que aspiren a convertir Palma en una ciutat més tranquil·la, més amable, més propera a les persones i més connectada amb el seu anell agrari. En una ciutat que posa la mirada en les cures, introduint per primera vegada el concepte de gènere en l'urbanisme.

O amb el projecte de la primera fase del Trambadía (esperem que n'hi hagi d'altres), que hauria de contribuir al fet que aparquem definitivament el cotxe com ja ho intenten les reformes urbanes de Nuredduna, Cotlliure o el carril VAO, cap d'elles sense controvèrsia.

O amb l'obertura de part del bosc urbà de Sa Riera, que promet un gran pulmó verd per a Palma i ha suposat una empenta per al comptador d'arbres de plaça Espanya.

O amb l'anunci de les noves ajudes d'accés a l'habitatge, com l'increment d'impostos a grans tenidors i pisos buits, o les futures promocions d'HPO, o la limitació de preus que permetrà, tant de bo, la incipient llei estatal.

Amb tot, 2023 es presenta com un any de "potsers", on tots aquests halos d'esperança queden compromesos a les eleccions del pròxim mes de maig. Sigui com sigui, des de Palma XXI continuarem treballant per construir la ciutat que volem. Una ciutat dissenyada per i per a la ciutadania, amb processos participatius reals i efectius que tenen en compte les necessitats de tothom. Pensada principalment per a la gent que hi desenvolupa la seva vida quotidiana, que en gaudeix i que hi descansa. Una ciutat que ens ajudi a assolir les nostres metes i a créixer com a persones, més a prop, més a poc a poc. Millors.

LA CIUTAT EN TRANSICIÓ

PALMA 2022

GENER

- 05/01 L'Ajuntament anuncia la reforma del Parc de la Mar
- 11/01 La Plataforma contra els Megacreuers expressa el seu rebuig a l'acord amb les navilieres
- 20/01 Un grup d'inversors estrangers adquireix un edifici històric a Nuredduna

FEBRER

- 04/02 El NitBus inclou "aturades violetes" per la seguretat de les dones
- 15/02 Es tanca període d'al·legacions al PGOU (es reben més de 800)
- 23/02 Govern, Ajuntament i UIB signen el protocol per impulsar el Parc Agrari de Palma

MARÇ

- 08/03 Veïnes de Cala Major inauguren una plaça efímera per reivindicar espais públics de trobada al barri
- 10/03 L'Ajuntament posa en marxa el servei d'Assessorament a Entitats
- 11/03 Model de Ciutat i comerciants de Cotlliure es reuneixen per dissenyar el nou eix cívic
- 18/03 S'aproven 2,1 milions per projectes veïnals

ABRIL

- 21/04 S'aprova la primera fase de renovació del Parc de la Mar
- 22/04 La Plataforma contra els Megacreuers llença la campanya "Fora d'Escala: aquest turisme és insostenible"
- 23/04 Milers de persones surten als carrers de Palma per celebrar el Dia del Llibre
- 26/04 S'estrena a Cine Ciutat el documental "Històries de resistència: un relat coral des dels barris de Palma"

MAIG

- 03/05 Arriba a Palma per primera vegada el creuer més gran del món, el Wonder of The Seas. Coincideixen al Port de Palma 5 creuers.
- 05/05 El Govern i les navilieres signen acord per limitar a 3 els creuers que poden arribar al port al dia
- 10/05 L'Ajuntament anuncia la construcció de 200 vivendes de protecció oficial
- 11/05 L'Ajuntament aprova el Projecte de Cooperació a la zona de La Soledat-Nou Llevant
- 18/05 Es liciten les obres per rehabilitar les Torres del Temple
- 27/05 Defensa cedeix Son Busquets per construir 830 habitatges públics

JUNY

- 09/06 La Plataforma contra els Megacreuers instal·la el primer sensor de la xarxa ciutadana de control de qualitat de l'aire
- 09/06 Primera sessió de la Mesa de Pacificació dels Barris. L'Ajuntament anuncia pla d'urgència contra terrasses i renous
- 10/06 75 comerços s'adhereixen al projecte Emblemàtics
- 17/06 Referèndum sobre el futur urbanístic de Son Sardina
- 30/06 El TSJIB sentència que els veïns no tenen perquè suportar renous

JULIOL

- 08/07 Comencen les obres de reforma del Parc de la Mar
- 19/07 S'inaugura la biblioteca Encarna Viñas a Pere Garau
- 26/07 L'Ajuntament presenta resultats del procés participatiu per l'eix cívic de Cotlliure

AGOST

- 03/08 Comença la construcció de la Caixa de Música a Nou Llevant

SETEMBRE

- 15/09 Nit de l'Art a Palma
- 22/09 El govern espanyol desbloqueja el desenvolupament urbanístic a l'antic quarter de Son Busquets
- 30/09 S'aprova el nou Pla de Mobilitat Urbana Sostenible

OCTUBRE

- 04/10 L'Ajuntament presenta un projecte de banc de terres per recupera l'activitat agrícola de Palma
- 06/10 Palma acull el novè Congrés de la Xarxa Ciutats que Caminen
- 11/10 Comença a Palma la Biennial de Pensament
- 28/10 S'inaugura l'eix cívic de Nuredduna

NOVEMBRE

- 02/11 Entra en funcionament el carril VAO entre el Palau de Congressos i l'Ajuntament
- 10/11 La presidenta Armengol i la Ministra de Transports signen el protocol per posar en marxa el Trambadía
- 18/11 Comencen les obres de remodelació del passeig marítim
- 18/11 Comença l'Assemblea Ciutadana pel Clima
- 30/11 El Fòrum de la Societat Civil presenta "El futur que volem: propostes i projectes de la societat civil per a la transició"

DESEMBRE

- 17/12 El Congrés aprova que a Son Busquets es construeixin 800 habitatges
- 19/12 L'Ajuntament es converteix en propietari de l'Estadi Lluís Sitjà

Foto: Javier García Pérez (FTPM365).

LA TRANSICIÓ URBANÍSTICA

El gran tema entorn del qual ha girat la qüestió urbanística ha estat el Pla General d'Ordenació Urbana (PGOU). Al darrer trimestre de 2021 s'iniciava la seva aprovació inicial i s'obria el període d'al·legacions. Quan la previsió era que s'aprovaria definitivament a mitjan any, 2022 tanca sense saber què passarà.

Sí que sabem què ha passat amb altres iniciatives i com la "transició urbanística" ha avançat o no: Nuredduna ja és només per a vianants, Cotlliure està a l'espera, ha arrancat la remodelació del passeig Marítim, el Terreno sembla voler recobrar l'luentor, al Nou Llevant el luxe avança amb passos agegantats, qualcú se'n recorda ja de les galeries de la plaça Major?

A diferents projectes i a diferents indrets s'han aplicat solucions desiguals: hi ha hagut diverses estratègies de participació ciutadana (o no hi ha hagut en absolut); hi ha hagut petites promocions d'habitatge públic i grans promocions d'habitatge d'alt poder adquisitiu; la infraestructura verda urbana avança en alguns punts, però en altres no millora o retrocedeix... Serà possible assolir un rumb comú?

Foto: Diario de Mallorca.

Tenim un nou PGOU...

2022 va arrencar amb la promesa d'un nou Pla General per Palma, una eina molt necessària, ja que l'anterior datava de 1998. Més de 20 anys de vigència que suposaven una anomalia i que dificultaven l'evolució de la ciutat i la seva adaptació als reptes actuals i futurs.

Aquest PGOU es basava en la filosofia de cinc eixos orientats a descentralitzar la ciutat, millorar els barris i

dissenyar Palma en un context d'emergència climàtica. Per exemple, s'inclouen accions a les zones litorals, es proposa la millora la infraestructura verda urbana com la renaturalització dels torrents o es dissenyen supermanzanes per guanyar espai per als veïnats. Això no obstant, el Pla va rebre crítiques i al·legacions que l'han alterat d'una manera que fa més complexa la seva aprovació definitiva...

- Palma, la ciudad que queremos. UH, 26/01/2022
- «Es una satisfacción que el Plan General lleve la playa hasta el Parc de la Mar»: Pere Nicolau. UH, 22/01/2022
- El modelo de crecimiento del Plan General de Palma. Diario de Mallorca, 30/01/2022
- Las supermanzanas aterrizan en Palma. UH, 30/01/2022
- Así crecerá Palma. UH, 13/03/2022
- Así ha crecido Palma: radiografía urbanística desde los orígenes romanos hasta la actualidad. UH, 15/04/2022

... o no tenim un nou PGOU?

El mes d'octubre de 2021 s'aprovà inicialment el Pla i s'obrí el període d'al·legacions. Finalment es varen registrar més de 800 al·legacions, de les quals l'Ajuntament va preveure acceptar total o parcialment unes 500, sense que cap d'elles suposés un canvi substancial en el projecte. Tot i fent una lectura positiva de l'allau d'al·legacions (en el sentit de la importància del pla i de la implicació d'entitats ciutadanes, administracions i particulars en el procés), així com de la predisposició d'Urbanisme a

incorporar-les, el procés s'ha allargat més del previst i el text final també s'ha vist modificat en profunditat. Aquest fet ha provocat incertesa pel que fa a l'aprovació definitiva, arribant a plantejar-se fins i tot reiniciar la seva tramitació.

A finals d'any, l'Ajuntament de Palma ja assumeix que no podrà aprovar el PGOU abans de que acabi la legislatura i es centra en aprovar el màxim de contingut, començant per la part estructural i deixant la part d'ordenació detallada per a més endavant.

- Cort ha recibido más de 600 alegaciones al nuevo Plan General. UH, 17/02/2022
- PGOU: Palma XXI valora el esfuerzo para avanzar hacia un nuevo modelo. Diario de Mallorca, 16/02/2022
- Los vecinos de Son Sardina, contra el plan urbanizador de Cort: "Es una animalada de hormigón que duplica nuestra población". Diario de Mallorca, 15/02/2022
- La Federació de Veïns aboga por el crecimiento cero en el nuevo Plan General. Diario de Mallorca, 16/02/2022
- El PP afirma que el nuevo Plan General convertirá Palma en «una ratonera». Diario de Mallorca, 15/02/2022
- Asima solicita la retirada completa de la nueva normativa urbanística de Ciutat. Diario de Mallorca, 15/02/2022
- Jaume Carbonero y Xavier Pastor piden que se redacte un nuevo documento. Diario de Mallorca, 16/02/2022
- La Defensora reclama respuestas extensas a las alegaciones al PGOU. Diario de Mallorca, 19/02/2022
- El Pacte se replanteará el crecimiento urbano de Son Sardina y de La Bonanova. UH, 09/03/2022
- Los vecinos de La Bonanova denuncian un «pelotazo» en el barrio con el Plan General. UH, 08/03/2022
- Rechazan las 'supermanzanas' del PGOU porque liquidarán al comercio Diario de Mallorca, 15/03/2022
- Arca rechaza la propuesta del nuevo Plan General sobre Son Busquets. Diario de Mallorca, 29/03/2022
- Vecinos y Gob reclaman que el Plan General reduzca a la mitad del crecimiento previsto. Diario de Mallorca, 31/03/2022
- Estimam Son Sardina seguirá con las acciones de lucha y presión tras reunirse con el Ayuntamiento de Palma. Diario de Mallorca, 04/04/2022
- Los vecinos de Es Pil·larí afirman que el PGOU agrava los problemas de la barriada. UH, 25/04/2022
- El Consell cuestiona en un contundente informe el nuevo Plan General de Palma. Diario de Mallorca, 06/05/2022
- Cort aceptará tres de cada cuatro alegaciones presentadas al nuevo Plan General pero no paralizará su tramitación. Diario de Mallorca, 23/09/2022
- Truyol asegura que el PGOU se "adapta" al Plan Territorial Insular porque Cort ya hace "un ejercicio de reducción". Diario de Mallorca, 06/05/2022
- La Palma del siglo XXI necesita que haya un nuevo PGOU. UH, 26/05/2022
- Son Sardina plantea independizarse del municipio de Palma. UH, 21/05/2022
- Son Sardina votará en referéndum si acepta el nuevo plan urbanizador de Cort: un 70% menos de los pisos previstos. Diario de Mallorca, 01/06/2022
- El Ajuntament de Palma ofereix créixer en 200 vivendes a Son Sardina. UH, 30/06/2022
- Plataforma de Estimam Son Sardina: «Nadie puede garantizar que las viviendas sean para los 'sardinés'». UH, 01/07/2022
- Desmuntant el nou Pla General de Palma part I: els falsos rurals. Diario de Mallorca, 06/06/2022
- Son Sardina contesta a Truyol: cero urbanizaciones en Can Simó y su integración en el Parc Agrari de Palma. Diario de Mallorca, 05/07/2022
- Asociaciones critican las reformas de Nuredduna y la plaza de las Columnas. Diario de Mallorca, 10/08/2022
- El Ajuntament de Palma assumeix que no aprovarà tot el PGOU esta legislatura. UH, 15/12/2022

Els eixos cívics caminen a ritmes diferents

Malgrat l'escepticisme i les crítiques, la conversió per a zona de vianants del carrer Nuredduna és ja una realitat. A partir d'ara serà la ciutadania, amb la forma de viure l'espai, que posarà de manifest els encerts o desencerts del projecte. De moment, el canvi de paisatge visual i sonor és un fet, però també s'han fet palesos els entrebancs a la mobilitat sostenible amb patinet i bicicleta.

L'altre gran projecte de conversió en zona de vianants, Cotlliure, està a l'espera. Ha seguit una estratègia diferent en comparació amb Nuredduna pel que fa a la participació ciutadana, i les previsions actuals situen l'inici de les obres durant el primer semestre de 2023.

- Nuredduna toma forma. UH, 14/01/2022
- La peatonalización de Camp Redó y Cotlliure comenzará a final de año. Mallorca Diario, 08/02/2022
- Vecinos y oposición cargan contra los ejes cívicos de Nuredduna y Cotlliure. Diario de Mallorca, 25/02/2022
- Model de Ciutat y comercios de Cotlliure se reúnen para diseñar el nuevo eje cívico. Diario de Mallorca, 11/03/2022
- El nuevo eje cívico de Cotlliure, al detalle. UH, 26/07/2022
- Cort peatonalizará "progresivamente" la calle Cotlliure. Diario de Mallorca, 26/07/2022
- La peatonalización del eje cívico de Cotlliure empezará a principios de 2023. Cadena Ser, 26/07/2022
- El nuevo eje peatonal de Nuredduna ya está abierto al público. UH, 01/10/2022
- Palma celebra el nuevo eje verde de la calle Nuredduna y la plaza Francesc García Orell. UH, 31/10/2022
- La nueva Cotlliure, en el horizonte. UH, 26/12/2022.

Arranquen les obres del passeig marítim

La construcció del passeig marítim a mitjan segle XX va canviar Palma. Ha passat el temps, i tot i algunes accions dutes a terme, ja era necessària una remodelació profunda que l'adaptés a la ciutat del present i del futur. A més, les mesures que es varen implementar després del confinament (com el desplaçament del carril bici i de les terrasses), havien deixat el passeig desfigurat i amb una sensació de temporalitat. El nou projecte actualitza el passeig (i, de

pas, el conjunt de la ciutat): resta protagonisme al trànsit rodat i guanya espai per al vianant amb l'ampliació de voreres i noves zones enjardinades. Tot plegat, les obres, iniciades el mes de novembre i que es preveu s'allarguin un any i mig, hauran d'acabar dotant la ciutat amb un nou passeig que el recuperi com a lloc emblemàtic per al visitant i com zona de trobada per a la ciutadania.

Foto: Ajuntament de Palma.

- Cort iniciará este verano la primera reforma integral del Parc de la Mar. UH, 05/01/2022
- Endesa se queda con la propiedad de 16.843 metros cuadrados de la fachada marítima de Llevant. Diario de Mallorca, 05/07/2022
- El nuevo Passeig Marítim. UH, 28/07/2022
- Elías Torres define la intervención en el Marítimo de Palma como "un paseo para el peatón". Diario de Mallorca, 27/07/2022
- La reforma del Paseo Marítimo de Palma arranca el 17 de noviembre, pero los cortes y las restricciones no se producirán hasta enero. Diario de Mallorca, 27/10/2022
- La reforma del Passeig Marítim, mes a mes. UH, 17/11/2022

Avanços i estancaments

Mentre alguns projectes concentren el focus d'atenció, altres avancen a poc a poc i altres semblen estancar-se. La situació del solar del Lluís Sitjar dona senyals de desbloqueig una vegada feta efectiva la seva compra per part de l'Ajuntament, l'antiga presó segueix en un estat de deixadesa, les galeries de la plaça Major no semblen estar a l'agenda, el Temple viu el dia de la marmota amb la licitació de les obres aprovada el mes de maig i finalització prevista a finals de 2024, amb la seva incorporació al nou circuit de museus de la ciutat.

El Terreno a poc a poc va agafant forma, entre les aigües de la rehabilitació i la gentrificació. Cala Major clama per la seva dignificació, i La Soledat i Llevant intenten entendre què està passant (i que passarà) al barri. Son Busquets avança molt a poc a poc: Defensa ha cedit el quarter, però encara queda camí per a la redacció del Pla Especial.

Mentrestant, al centre històric i quasi de forma desapercebuda, els casals senyorials van canviant de propietaris, passant a inversos estrangers per reconvertir-los en pisos o hotels de luxe, i són diversos els que actualment estan en procés de remodelació.

- Es Fortí, el velódromo del Tirador y el canódromo, puntos negros de una barriada muy dinámica. UH, 02/02/2022
- La fiebre de las obras toma Palma. UH, 26/02/2022
- El Terreno eclosiona. UH, 03/02/2022
- Cala Major: una plaza efímera para las mujeres del barrio. UH, 09/03/2022
- La reforma de las galerías de la Plaça Major no empezará esta legislatura. UH, 16/03/2022
- Un projecte de cooperació liderat per Cort permetrà enllaçar Nou Llevant amb la Soledat. IB3 Notícies, 10/05/2022
- Els veïnats de la Soledat i el Nou Llevant, indignats amb el projecte que vol unir les dues barriades. IB3 Notícies, 10/05/2022
- El Ayuntamiento licita hoy las obras de las Torres del Temple. Diario de Mallorca, 18/05/2022
- La antigua cárcel de Palma, un basurero en ruinas que da refugio a personas sin techo. Diario de Mallorca, 15/09/2022
- Defensa y Agenda Urbana "desbloquean" el desarrollo de Son Busquets. Diario de Mallorca, 22/09/2022
- Casos senyorials en venda. Ara Balears, 10/12/2022
- Lluís Sitjar, caso cerrado: El Ajuntament de Palma se hace con el 8,5% de las acciones. UH, 19/12/2022

Antiga Presó i Torres del Temple, avui (fotos de Diario de Mallorca).

Mort i vida del carrer

Cristina Lorente

«El carrer ha mort». Així de taxatiu es mostrava Le Corbusier l'any 1929, mentre anunciava l'arribada d'un «home nou» demandant d'un espai públic convertit en «màquina de trànsit»: un símbol de modernitat que desplaçava el vianant i es rendia a la velocitat i al trànsit vehicular.

Aquesta fou, precisament, la idea conductora del IV Congrés Internacional d'Arquitectura Moderna celebrat el 1933, la declaració oficial del qual incloïa que el reglament de circulació devia «abastar l'aspecte espacial i corporal de totes les funcions de la vida de la comunitat». I afegia: «La creixent intensitat d'aquestes funcions vitals (...) té com a conseqüència una creixent dictadura de la circulació». Per altra banda, la Carta d'Atenes, redactada durant el congrés i publicada el 1942 per Le Corbusier i Josep Lluís Sert, definia les considerades com a funcions quotidianes: habitar, treballar, descansar (en el temps lliure) i circular, les quals emergien com a punts clau de la urbanística i haurien de ser regulades amb la més rigorosa economia de temps. Ambdós discursos s'orientaven a la separació de funcions, a l'abandonament de la idea de proximitat i a la implantació de la circulació motoritzada com a principal mode de desplaçament. Si en el s. XIX el protagonista havia estat el vianant -amb la construcció,

per exemple, dels grans bulevards de París-, el s. XX alçaria el cotxe com a símbol de progrés. Traduït a l'estructura urbana, els carrers es convertiren en vies per travessar la ciutat (i no per recórrer-la) i s'acabarien d'emmotllar a la lògica capitalista que havia començat a definir les àrees urbanes com a llocs de producció i rèdit econòmic. Aleshores, el carrer no seria més que una unió entre espais productius i, com a conseqüència, hauria d'assegurar la velocitat i l'efectivitat en els desplaçaments.

Cent anys després, la situació no ha canviat gaire. Els carrers de les nostres ciutats continuen -en general- estibats de cotxes i el concepte de mobilitat segueix massa lligat a aspectes econòmics (em ve al cap una notícia del mes d'abril que anunciava l'ampliació de l'oferta de transport públic per part del Govern «perquè els ciutadans no hagin d'agafar el cotxe per anar a la feina i se salvin de pagar el preu desorbitat de la benzina»).

La setmana passada vaig esser a Barcelona. Tot i que havia vist moltes imatges de les noves superilles, encara no havia tingut l'oportunitat de passejar-m'hi. Concretament, vaig visitar la de Poblenou, un districte on continuen invertint-se quantitats ingents de doblers per apropar-se a aquelles idees lecorbuserianes. Però

això és un altre tema. Resulta que entre els nous hubs tecnològics i els edificis de l'època Cerdà, els carrers s'han omplert de vida. Hi ha infants que juguen, veïnes que conversen animades, adolescents que berenen a les taules de pícnic i una dona que empeny una cadira de rodes fins a orientar qui hi seu de cara al sol. Tot això, emparat per una sèrie d'intervencions de baix pressupost que a manera d'acupuntura han mudat completament la vida del barri. Quina és, però, l'essència d'aquest canvi?

El 1961, la divulgadora y urbanista Jane Jacobs ja afirmava que els carrers i les voreres servien per a molt més que per al transport de vehicles i persones, apuntant la vitalitat com a principal requisit per a la funcionalitat dels nuclis urbans. Mantenia que la «vida pública» al carrer era l'única manera d'assegurar ciutats segures i de mantenir vius els nuclis urbans. Defensava, per tant, una mena de mobilitat tranquil·la de la qual formaven part els infants, les veïnes, els adolescents i la cuidadora de Poblenou. Un espai públic que, lluny de reforçar la individualitat a què, sembla, ens veiem abocats, afavoria el nostre desenvolupament com a persones. El dret a la ciutat que predicava el seu coetani Lefevre i que avui dia tenim encara pendent.

Tot i que part de les intervencions urbanes actuals s'encaminen cap a una mobilitat definida com a sostenible (si és que aquesta paraula encara té significat), convindria abans concretar a quin model aspiram i, sobretot, a qui va dirigit. El fet de concebre l'espai públic com a xarxa de connexió entre punts, com a lloc de pas i no d'estada, respon a aquella concepció de la ciutat com a espai de producció, on la velocitat i l'eficiència prevalen sobre les cures i sobre la necessitat de donar suport al treball reproductiu. Tanmateix, les ciutats actuals, reiterant i perpetuant el model de les ciutats industrials, primer i de la ciutat racionalista, després, continuen menysvalorant els espais de relació, sia sotmetent-los als vehicles motoritzats, sia privatitzant-los per posar-los al servei del mercat i del capital. Aquesta lògica urbana, centrada en la producció, s'orienta cap a un perfil de ciutadà que respon a un home blanc, burgès, adult i heterosexual, deixant de banda la resta de persones i, en especial, els col·lectius considerats vulnerables. En aquest sentit, l'aplicació d'una perspectiva feminista a les estratègies urbanes esdevé essencial per avançar cap a ciutats integradores. La incorporació del cos com a territori des d'on

descriure l'experiència quotidiana incorpora un nou nivell de complexitat a l'hora de definir la mobilitat i, en conseqüència, de lligar-la al disseny de l'espai públic, ja que aquesta experiència variarà en funció de l'edat, la identitat de gènere o la posició socioeconòmica, entre d'altres.

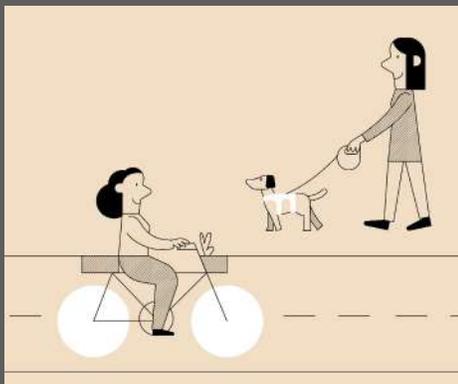
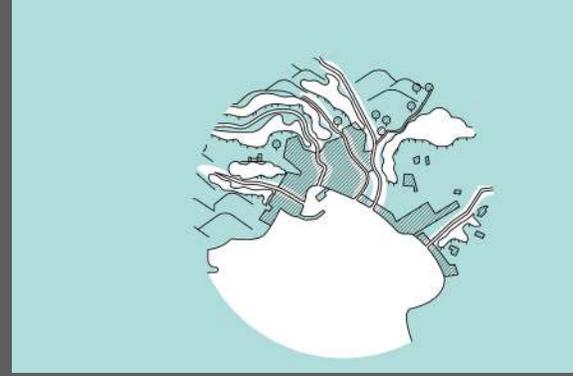
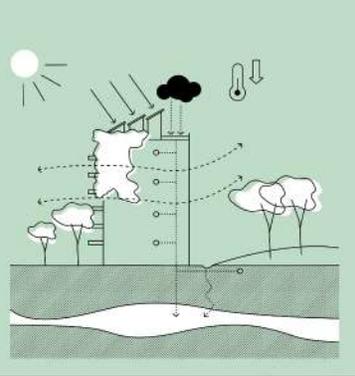
És d'agrair que el nou Pla de Mobilitat Sostenible de Palma reculli en el seu plantejament un cert enfoc de gènere (tot i que ho faci de manera molt minsas), encarat sobretot des del punt de vista de la seguretat, tant real com percebuda. El Pla deixa de manifest les diferències existents en la distribució modal per gènere, on es detecta un major ús del vehicle privat motoritzat per part dels homes i del transport públic i mode a peu, per part de les dones. Aquesta distribució respon a uns patrons de mobilitat més complexos en el cas de les dones, principals responsables de la cura a les llars. Mentre que els desplaçaments dels homes són lineals i regulars, sovint amb finalitats de treball productiu i d'oci i sense càrregues reproductives, les dones fan més viatges per un major nombre de motius, essent aquests poligonals i amb més aturades intermèdies. Elles recorren menys distància en cada viatge, però al final del dia, fan més quilòmetres (majoritàriament a peu o en transport públic).

D'acord amb aquesta premissa, per ser realment integradores, les estratègies de mobilitat haurien de centrar-se no en l'escala macro del territori, que potencia els trajectes llargs i la utilització de mitjans de transport mecànics, sinó en una escala més humana que tingués com a punt de partida la compacitat, la diversitat i la proximitat d'usos. Cap aquí s'encamina, per exemple, la mesura del nou PGOU de Palma que proposa la creació de noves centralitats, apostant per barris autònoms que afavoreixin la «mobilitat 15 minuts». I en aquesta direcció van, també, les propostes de l'«Agenda d'objectius per a una transició en matèria de mobilitat i transport», redactada pel Fòrum de la Societat Civil. Un context que contribuiria a recuperar l'experiència urbana i els seus beneficis socials i ambientals, englobada en la idea del decreixement com a única alternativa al model capitalista. A fugir, en definitiva, de la definició de mobilitat com a moviment continu. D'aquí la meua reivindicació al dret a la ciutat quieta. A estar quieta a la ciutat.

**Article publicat a Diario de Mallorca el 03/07/2022.*

Palma XXI, un actor ineludible de la planificació urbana prevista al nou Pla General

Gabriel Alomar Garau

Uns dels principals assumptes relacionats amb l'urbanisme de Palma durant el 2022 ha estat, sense dubte, el del procés d'al·legacions al nou Pla General d'Ordenació Urbana, aprovat inicialment l'octubre de 2021. Palma XXI no podia faltar a la cita d'una qüestió de capital importància per al futur de la nostra ciutat, com és el de la seva planificació urbana a vint anys vista, en un món cada cop més urbà i en un marc de canvi de paradigma: d'una banda, aquell que aposta per substituir la concepció expansionista del creixement urbà per un urbanisme de la reconstrucció, rehabilitant, compactant i reutilitzant el que ha construït per unes noves funcions urbanes; i, d'altra banda, aquell que incorpora l'enfocament urbà al debat relacionat amb la sostenibilitat.

La cita de Palma XXI amb el procés d'al·legacions al nou Pla General s'inicià amb una posada en comú entre els socis interessats, sobre la manera d'abordar unes al·legacions que, sense negar les bondats del nou Pla en relació amb el canvi de model de mobilitat, l'ampliació de la infraestructura verda o la revitalització dels espais periurbans de vocació agrària, identifiquessin certes mancances i proposessin millores.

Les al·legacions presentades per Palma XX segueixen la mateixa estructura documental del nou Pla, amb una primera part dedicada al Pla General (aquell que defineix el model territorial i conté les determinacions estructurals), una segona part dedicada al Pla d'Ordenació Detallada (aquell que desenvolupa el Pla General i conté l'ordenació de detall per a tot el sòl urbà), i una tercera part dedicada als Estudis complementaris. En relació amb la primera d'aquestes parts, Palma XXI fixà l'atenció en l'accés a l'habitatge, la funcionalitat dels Espais Lliures Públics, el corredor verd del torrent Gros, les Àrees d'Intervenció Paisatgística, la renaturalització de les Àrees de Risc i els futurs Parcs Agraris.

Sobre l'accés a l'habitatge, Palma XXI considera encertades les polítiques del nou Pla orientades a augmentar el parc d'habitatges de protecció oficial. Tanmateix, proposa no reduir a l'àmbit del règim de protecció pública la construcció d'habitatges de dimensions reduïdes, sinó ampliar-la a les promocions privades perquè també puguin facilitar un tipus d'habitatges molt demandats. Sobre la funcionalitat dels espais lliures públics, Palma XXI ha vingut detectant que alguns dels Sistemes Generals d'Espais Lliures (SGEL)

definitos com a tals al planejament urbanístic vigent, en realitat apareixen ocupats per activitats poc o gens lligades a les funcions d'esplai, repòs i salut de la població. Usos sobrevinguts com els d'aparcament adulteren i desnaturalitzen les funcions originals dels espais lliures d'ús i domini públic. Per això, Palma XXI ha considerat que el nou Pla General ha de recollir expressament la prohibició d'utilitzar els espais lliures com a llocs on es puguin aparcar vehicles privats.

Sobre el corredor verd del torrent Gros i les Àrees d'Intervenció Paisatgística, Palma XXI considera urgent la redacció dels Plans Especials de les tres Àrees d'Intervenció Paisatgística previstes al Pla Territorial de Mallorca, i amb especial urgència l'àrea d'intervenció AIP III. Connexió Palma-Marratxí. Entorn del Torrent Gros. Aquest Pla Especial hauria d'assegurar que l'àrea esdevingui realment un corredor verd i fluvial, en el qual tenguí cabuda el seu recorregut a peu o en bicicleta (creació d'itineraris de mobilitat per a vianants i ciclistes). Sobre la renaturalització de les Àrees de Risc, Palma XXI proposa que a les zones inundables, a les riberes dels torrents i a la línia de costa s'han ampliat les àrees de risc, delimitant-les amb la màxima claredat possible. Aquestes ampliacions permetrien no tan sols augmentar la protecció contra la urbanització d'uns espais fràgils (i, per tant, mantenir i millorar la matriu blava i verda de la ciutat), sinó que també permetrien justificar determinades actuacions urbanístiques encaminades a la millora de l'espai urbà i rústic. Les intervencions de restauració cal fer-les en el sentit de renaturalitzar el lloc, i assumir que estan directament associades a la recurrència dels esdeveniments naturals catastròfics. Durant el temps en què no hi ha perill imminent d'inundació, les zones inundables poden ser transitables i funcionar com a llocs d'esbarjo.

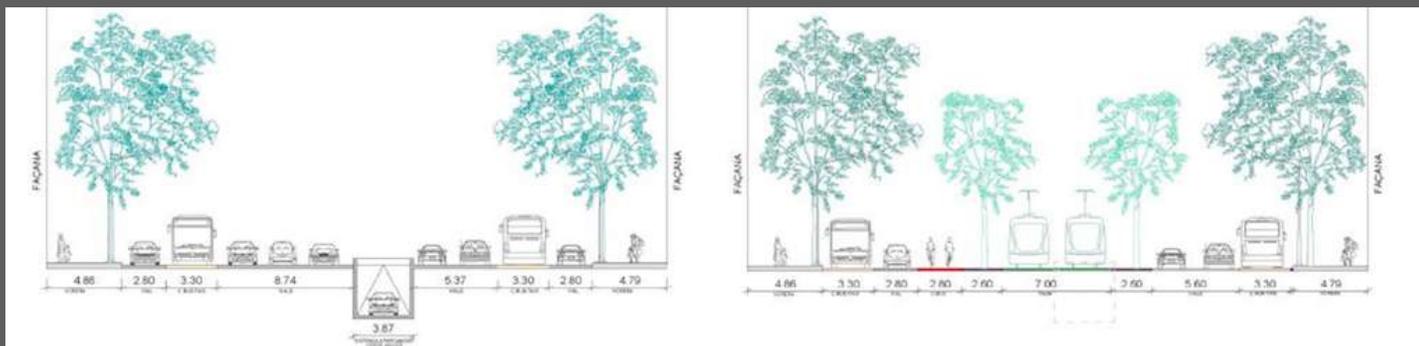
Finalment, per als actuals espais agraris de la perifèria rural i rururbana de Palma, Palma XXI creu oportuna i necessària la creació de la figura d'un Parc Agrari, però demana, entre altres coses, que es revisi i completi el catàleg de béns patrimonials dins l'àmbit dels futurs Parcs Agraris de s'Horta de Dalt i del Pla de Sant Jordi, com ara són els molins i tota la infraestructura hidràulica associada a les tres fonts de s'Horta de Dalt.

En relació amb el Pla d'Ordenació Detallada (POD), Palma XXI ha proposat l'elaboració d'un Pla Especial del

Centre Històric, que contempli un conjunt de mesures urgents amb l'objectiu de millorar no només la qualitat de vida dels seus residents, sinó també la del conjunt de ciutadans de Palma. La necessitat d'aquest Pla Especial es recolza en el fet que el Centre Històric té unes especificitats i unes problemàtiques –turistització, expulsió silenciosa dels residents, pèrdua del comerç tradicional i de proximitat–, que mereixen un tractament diferenciat al nou Pla General.

Sobre l'ordenació de l'espai públic i les terrasses, en les seves al·legacions Palma XXI considera necessari evitar desplaçar i replicar a altres zones de la ciutat les problemàtiques detectades sobre ocupació de terrasses, agreujades per uns problemes de contaminació acústica que han afectat greument al dret de descans dels veïns. Per això, s'insta a completar la definició de conceptes tals com el de "bar diürn", detallant la seva tipologia i els horaris d'activitat. També s'insta a ampliar les limitacions que s'expressen en les normes reguladores no tan sols a l'àmbit dels 'eixos cívics', sinó a la totalitat del nucli urbà de Palma. En aquest sentit, es proposa que els espais lliures públics i les places de la ciutat s'incloguin com a espais on es tenguí en compte el compliment de la densitat màxima de tres establiments públics a àrees de densitat limitada. També s'insta a elaborar un mapa periòdicament actualitzat de les llicències d'activitat dels establiments comercials de Palma, que pugui consultar-se per la ciutadania i servir de suport als interessats.

En relació amb els Estudis complementaris del nou Pla General, Palma XXI considera meritòria la creació dels denominats 'eixos cívics', formant una xarxa radial de vies o passejos on la circulació rodada quedi subordinada a l'ús preferent dels vianants i les bicicletes. De fet, Palma XXI recomana l'ampliació d'aquests espais lineals de pacificació, que tenen la virtut d'augmentar l'espai i la seguretat dels vianants i dels que circulen en bicicleta o VMP. De la mateixa manera, també es suggereix la creació d'unes reserves permanents per a vianants als carrers i places que donen accés als centres escolars, sobretot els Centres d'Educació Infantil i Primària, en què els infants són un grup d'edat especialment vulnerable. Per això, Palma XXI preconitza un Pla General que posi un èmfasi especial en la necessitat de construir una ciutat vertadera "amiga" de

la infància, "amiga" de les persones amb mobilitat reduïda i "amiga" de la gent gran. En definitiva, una ciutat que satisfaci especialment la cura d'aquestes persones, i per tant la seva qualitat de vida. Aquesta premissa de partida es pot materialitzar, en primer lloc, creant unes reserves d'estacionament als carrers d'entrada de cada centre escolar que no tinguin possibilitat d'esdevenir carrers definitivament tancats al trànsit de vehicles; i, en segon lloc, als carrers que sí que tinguin possibilitat d'esdevenir carrers definitivament tancats als vehicles, intervenir urbanísticament amb criteris d'urbanisme tàctic, com ha estat el cas del carrer dels Germans García Peñaranda, tàcticament conquerit per l'escola d'Infantil i Primària del CEIP Felip Bauçà.

Sobre la infraestructura verda urbana, Palma XXI ha instat a redactar uns plans de renaturalització dels espais exteriors escolars, mitjançant la creació i fixació d'espais enjardinats als centres d'ensenyament de tots els nivells educatius. L'objectiu és la millora verda i ambiental dels espais escolars de la ciutat, perquè puguin proveir serveis ecosistèmics de tipus regulatiu, de proveïment, de suport i culturals. No són menys interessants, com a espais d'intervenció urbana amb vista a la renaturalització, els solars buits del sòl vacant urbà i el seu ús com a horts urbans, i per tant amb una funció productiva i social. En aquest sentit, amb la màxima segons la qual renaturalitzar la ciutat també és agrair-la, i en conseqüència és augmentar la seva capacitat agroecològica, Palma XXI ha instat a fer una implantació ampliada i en xarxa dels horts urbans comunitaris de Palma, dins solars buits de titularitat pública. Ampliada, en dos sentits: per una part, sumant nous espais als ja existents; per altra part, sumant la base social que hi té accés.

Finalment, una de les imatges que malauradament ens brinden alguns espais perifèrics a l'entrada i sortida de la ciutat, és la dels espais exteriors dels habitatges aïllats i entre mitgeres situats en la perifèria rururbana, amb evidències de degradació i abandó. En relació amb ells, Palma XXI considera necessari que el nou Pla General inclogui la possibilitat que l'Ajuntament de Palma subvencioni la transformació dels petits espais degradats exteriors d'aquests edificis, en uns espais on domini la infraestructura verda de petita escala. Aquesta acció representaria una millora paisatgística i ambiental, alhora que permetria augmentar la superfície verda sense necessitat d'efectuar grans operacions arquitectòniques ni urbanístiques.

Com a consideració final, Palma XXI reconeix en el nou Pla General una decidida voluntat d'avançar cap a un nou model de ciutat allunyat dels criteris desenvolupistes que en el passat caracteritzaren certes decisions del govern local. Dit això, si la revisió que ara es fa del Pla General ha de romandre en actiu durant els pròxims 20 anys, aquest nou Pla hauria de contemplar l'avaluació periòdica dels resultats de les accions urbanístiques que es proposen, i examinar si aquestes accions han donat els resultats esperats. Aquests resultats haurien d'estar en concordança amb el decreixement amigable: decreixement en consum d'energia, decreixement en nombre de turistes (ordenant la mobilitat naviliera i aèria i les seves infraestructures), i decreixement en nombre de vehicles privats -turismes- en circulació (ordenant la mobilitat terrestre i les seves infraestructures).

LA TRANSICIÓ ECONÒMICA

Amb la pandèmia el debat sobre el canvi de model econòmic es va tornar a posar damunt la taula amb determinació. El context global (crisi sanitària, emergència climàtica, crisi energètica) recolzava la necessitat d'una planificació per a la transició econòmica a les Balears. El 2022 ha estat l'any de la tornada a la normalitat, en el que es refereix a nombre de vols i de turistes, amb l'Aeroport de Son Sant Joan igualant xifres del 2019; o amb l'increment del preu del mercat immobiliari, especialment a Palma, però afectant també a la resta de municipis de l'illa. Així, els principals sectors creadors de riquesa, el turístic i l'immobiliari, no donen senyals d'aquesta transició planificada.

Tot i els bons registres turístics, s'han repetit els arguments d'un "hivern dur" i d'una temporada 2023 incerta per a rebaixar els ànims. De nou el context global, amb la guerra a Ucraïna, ha tingut conseqüències a la nostra economia amb dubtes sobre el subministrament energètic, amb l'escassetat d'alguns productes alimentaris o amb la pujada del preu de la cistella de la compra.

Els resultats dels fons europeus encara està per constatar. De moment, Balears tanca 2022 com la comunitat autònoma amb més fons rebuts per càpita, amb 729,70 euros per habitant. La seva gestió encara genera dubtes, així com la possible arribada de finançament a projectes impulsats per la societat civil.

La gentrificació s'estén a nous barris

El sector immobiliari avança i configura la ciutat, moltes vegades a esquena de la ciutadania. L'immobiliari és un mercat al qual sembla que no l'ha arribat a afectar la pandèmia. No només continua apujant el preu de compravenda, sinó que també ho fa fet de manera sostinguda el preu de lloguer.

Barris com Nou Llevant i El Terreno estan passant per un procés de reconstrucció (o construcció) impulsat principalment per la iniciativa privada. En el cas del primer, algunes promocions ja estan acabades i altres ho estaran durant el 2023. També han avançat les dues promocions d'HPO a La Soledat, al costat d'un Can Ribas que sembla haver reiniciat el seu procés de degradació.

En el cas del segon barri, la plaça Gomila ha canviat el seu aspecte amb els 60 nous habitatges quasi completats, alguns dels quals ja es varen començar a ocupar durant el 2022. Els pisos, en règim de lloguer, s'ofereixen a preus que oscil·len entre els 900 € mensuals per un pis de 40 m² i els 2.800 € mensuals els adossats.

Altres barris, com Pere Garau, fan equilibris entre unes zones més vulnerables i unes altres on es consoliden els habitatges d'alt poder adquisitiu (com les Columnes -on s'ha iniciat la construcció d'una promoció amb habitatges amb preus superiors als 500.000 €- o Nuredduna -on a final d'any va obrir una oficina de la immobiliària Engel&Völkers, la mateixa que gestiona els pisos de la plaça Gomila-).

- Pedro Górgolas, doctor de la Universidad de Sevilla: «Todo apunta a que en Palma hay una nueva burbuja inmobiliaria». UH, 15/01/2022
- Capital extranjero se hace con otro pedazo de Nuredduna. UH, 20/01/2022
- Pere Garau, el nuevo objeto de deseo de los especuladores. UH, 19/01/2022
- El Nou Llevant, la pròxima víctima de la gentrificació. Ara Balears, 22/01/2022
- Los vecinos insisten en que el proyecto de Cort para Nuredduna favorece la especulación. Diario de Mallorca, 24/01/2022
- Ultralujo en el Casc Antic: hasta 20.000 euros por metro cuadrado. UH, 02/02/2022
- Las 60 viviendas y locales de Gomila Center estarán listos en otoño de 2023. UH, 18/03/2022
- Son Gotleu se cotiza. UH, 08/04/2022
- Sube la oferta de pisos turísticos, que están prohibidos en Palma. UH, 27/04/2022
- El alquiler turístico ilegal se extiende a todos los barrios de Palma al calor de un verano de récord. Diario de Mallorca, 17/05/2022
- Ofensiva de inspecciones para frenar el alquiler turístico ilegal en mayo y junio. Diario de Mallorca, 06/05/2022
- El PP promocionará Palma para que haya turismo "los 365 días del año". Diario de Mallorca, 01/09/2022
- La nueva Gomila se abre al público: 60 viviendas para «regenerar» el barrio. Diario de Mallorca, 23/10/2022

Megacreuers: a la baixa però encara un problema

El mes de maig va entrar en vigor l'acord al qual varen arribar Govern i navilieres per a establir en 3 el nombre màxim de megacreuers al port de Palma. Aquest acord ha estat criticat per entitats ecologistes i ciutadanes, entre altres coses pel fet de no suposar de facto cap limitació en l'arribada de creuers; i ha estat criticat també per un determinat grup de comerciants o guies turístics, que no volen cap regulació en absolut.

La realitat és que es continua sense tenir dades independents sobre quin és l'impacte econòmic del turisme de creuers a Palma: quina és la despesa mitjana per creuerista? A quin tipus de comerços consumeix? Quina tipologia de llocs de feina genera? Quan costa en termes de seguretat, neteja, infraestructura portuària...? Aquestes dades són demandades per la Plataforma contra els Megacreuers des de l'any 2019 sense haver rebut resposta.

- Entidades insisten en una moratoria de cruceros hasta que se estudien sus impactos . Diario de Mallorca, 12/01/2022
- El PP critica la «incoherencia» del Pacte por permitir ampliar la terminal de cruceros. UH, 11/03/2022
- La Plataforma Contra los Megacruceros lanza una campaña para insistir en limitar este tipo de turismo en Palma. UH, 22/04/2022
- Así es el 'Wonder of the Seas', el crucero más grande del mundo que llegará a Palma este verano. Diario de Mallorca, 22/04/2022
- Plataforma contra los Megacruceros: «Es inasumible 17.000 turistas por día». Diario de Mallorca, 23/04/2022
- La Plataforma contra los Megacruceros denuncia que coinciden cinco buques en el puerto de Palma. Diario de Mallorca, 03/05/2022
- Govern y navieras ultiman los flecos del acuerdo que limitará la llegada de cruceros a Palma. Fibwi, 04/05/2022
- Quatre creuers amb 18.000 creueristes faran escala avui al port de Palma. IB3 Notícies, 10/10/2022
- Cae hasta septiembre un 20% los cruceros en Palma y un 40% los turistas. Diario de Mallorca, 28/10/2022
- La Plataforma contra los Megacruceros exige al Govern revisar a la baja la llegada de cruceros. Fibwi, 28/10/2022
- Comercios turísticos quieren cruceros en Palma, "cuantos más mejor". Mallorca Confidencial, 09/05/2022

Parc Agrari: cap a un nou model de producció i consum?

El mes de febrer es signava el protocol d'actuació per a l'impuls del parc agrari de Palma. Aquest parc agrari es convertirà en el més gran de l'estat espanyol, en cobrir la major part del sòl rústic del municipi. Entre les moltes vessants que abasta (com l'ecològica, la patrimonial o la social), la seva creació gira entorn l'enfortiment de l'activitat agrària de Palma. La primera passa ha estat la posada en marxa d'un banc de terres, el mes d'octubre, al qual a finals d'any s'havien adherit 5 finques i 9 demandants de terres.

Signatura del protocol per a l'impuls del parc agrari. Foto: UH.

- Llega la depensa de Palma: se firma el protocolo para la creación del Parc Agrari. UH, 23/02/2022
- El parc agrari de Palma ocupará 8.473 hectàrees. Ara Balears, 23/02/2022
- Asaja rechaza el Plan General de Palma porque "condena a los payeses de Ciutat y les resta competitividad". Diario de Mallorca, 16/02/2022
- Palma XXI se adhiere al protocolo para el impulso del Parc Agrari. Europa Press, 12/05/2022
- Cort pone en marcha un banco de tierras para recuperar la agricultura en Palma. UH, 04/10/2022
- Cort y Apaema buscan propietarios de fincas para constituir un banco de tierras. Diario de Mallorca, 04/10/2022

Bordados Valldemossa, merceria Ca N'Àngela, Colmado La Muntanya i el Bazar del Libro (reportatge fotogràfic de Diario de Mallorca).

Petit comerç: la resistència

El comerç de proximitat continua tractant de resistir. Al centre històric, el petit comerç continua essent molt dependent del turisme. En un any en què s'han recuperat les xifres turístiques de 2019, les vendes no han reflectit de manera proporcional aquesta recuperació. Per exemple, el mes de juliol el nombre de turistes va augmentar un 264% respecte del 2021; en canvi, les vendes del comerç al detall a Balears només ho varen fer en un 4,8%. Segons els comerciants, una pujada curta en relació amb el volum de visitants.

Es va consolidant el catàleg de comerços emblemàtics, al centre i altres punts de Palma. Les galeries comercials de la plaça Major, en canvi, continuen amb la seva degradació. La primera fase del procés participatiu es va realitzar a finals de 2020. La segona fase, el concurs de projectes, no s'ha dut a terme i no s'han redactat encara els plecs del concurs d'un projecte que ja espera a la següent legislatura.

Pel que fa als mercats municipals, el de Camp Redò continua tancat des de 2019 i la seva reobertura sembla que estarà lligada a l'eix cívic de Cotlliure. La concessió del Mercat de Llevant va acabar a finals de 2021 i es va prorrogar un any més, arribant a finals de 2022 sense notícies sobre la seva licitació.

- Cort prorroga un año la concesión de los puestos de venta del mercado de Llevant. Diario de Mallorca, 11/01/2022
- Yllanes assegura que el PGOU de Palma farà més competent el petit comerç. Ara Balears, 02/03/2022
- El Olivar, una lección de microeconomía local. UH, 09/03/2022
- Homenaje a los últimos establecimientos emblemáticos de Palma. Diario de Mallorca, 03/04/2022
- Galerías comerciales: de encarnar la modernidad a luchar por sobrevivir. Diario de Mallorca, 22/05/2022
- Un total de 75 locales de Palma se adhieren al proyecto Emblemáticos. Diario de Mallorca, 11/06/2022
- La lucha por la supervivencia de los comercios de toda la vida. Diario de Mallorca, 24/07/2022
- Las galerías de la Plaza Mayor, en punto muerto. Diario de Mallorca, 06/08/2022
- El comercio cree que la subida en ventas es corta «para la gente que ha venido». UH, 31/08/2022
- Crece el número de tiendas del Centro de Palma que planean cerrar en invierno. Diario de Mallorca, 19/09/2022

Foto: Diario de Mallorca.

El renou que mou molts diners

La campanya veïnal "Silenci, Respecte, Civisme" ha complert un any de reivindicacions. El conflicte ha estat especialment sensible a zones de Santa Catalina i Es Jonquet, amb una intensa activitat d'oci nocturn, i s'ha perpetuat també a altres punts com La Llotja o s'Arenal.

Des del moviment veïnal es continuen demanant mesures per a conciliar el negoci de la restauració amb el dret al descans, especialment dirigides a la limitació horària i l'ocupació de la via pública. Aquest estiu, el reforç puntual de vigilància i neteja no ha estat suficient, i el conflicte del renou, un any més, no ha rebut solució.

Quan el 2021 Palma XXI va nomenar Sòcia d'Honor a l'activista veïnal Feli Marcos, per la seva defensa del descans als barris per sobre el lucre econòmic de la restauració i els bars, ja va afirmar que era un problema difícil d'erradicar perquè "el renou molt molts diners". El 2022 n'ha continuat movent molts, de doblers, però també mobilització ciutadana. Esperem que el 2023 almenys David s'acosti un poc a la victòria sobre Goliat, perquè el dret al descans acabi vençant sobre els guanys econòmics d'uns pocs.

- El infierno de vivir en la calle más ruidosa de Palma. Diario de Mallorca, 06/03/2022
- El ruido se mueve en Palma. UH, 04/05/2022
- Cort aprueba la ampliación de un restaurante de Santa Catalina en plena polémica vecinal por los ruidos y el incivismo. Diario de Mallorca, 17/05/2022
- Cort aumentará la vigilancia y limpieza en Santa Catalina. UH, 20/05/2022
- Tildan de «insostenible» el modelo de ocio actual en Santa Catalina. Diario de Mallorca, 20/05/2022
- Es Jonquet y Santa Catalina: morir de éxito. Diario de Mallorca (article Àngels Feroselle), 20/05/2022
- Maribel Alcázar: «La economía del ocio y fiesta está expulsando a los vecinos de sus barrios». UH, 15/05/2022
- Las terrazas invaden Palma. Diario de Mallorca (fotogaleria), 29/05/2022
- Un año en busca de silencio. UH, 26/07/2022
- José Hila garantiza que la calle Nuredduna no seguirá el modelo de Fàbrica: "Con la normativa del PP se llenaría de terrazas". Diario de Mallorca, 31/06/2022
- Fàbrica y Sant Magí: 22 restaurantes y bares más que en 2008. UH, 07/06/2022
- El Ayuntamiento de Palma anuncia ahora un plan de urgencia contra el desmadre y las terrazas. Diario de Mallorca, 09/06/2022
- Los vecinos exigen a Cort que haga cumplir sus ordenanzas. UH, 10/06/2022
- El TSJIB sentencia que los vecinos no tienen por qué aguantar ruidos. UH, 30/06/2022
- El ayuntamiento de Palma restringirá la ocupación de las terrazas en las zonas más problemáticas. Diario de Mallorca, 06/07/2022
- Cort estudia obligar a los restaurantes a tener un sonómetro en cada mesa. UH, 07/07/2022
- Tres de cada cinco palmesanos expuestos a ruidos elevados. Diario de Mallorca, 22/07/2022
- Sa Llonja denuncia la "dejadez total de funciones" por parte del Ayuntamiento. Diario de Mallorca, 19/09/2022
- Vecinos de Palma contra el ruido. UH, 17/11/2022
- Los vecinos de Palma piden adelantar a las doce el cierre de todos los bares y locales de ocio. Diario de Mallorca, 16/11/2022

Foto: Hotel Yurbban a la Plaça Madrid (Foto: UH).

El turisme urbà creix, també als barris de l'Eixample

A part de la recuperació en nombre de turistes ja esmentada, també ha pujat l'oferta. El lloguer vacacional, tot i prohibit a Palma a plurifamiliars, continua essent una activitat habitual, i es troben ofertes fins i tot a barris perifèrics allunyats de les zones d'interès turístic, com Son Goteu o Camp Redó.

Entre 2022 i 2023 s'inauguraran a Palma cinc nous hotels amb un total de 560 places. El Hotel Can Cirera i el Puro Grand Hotel, al centre històric, i el HM Blanc, al barri del Camp d'en Serralta, ja estan operatius des de l'inici de la temporada. Altres, com l'hotel Yurbban a la plaça Madrid, de nova construcció, ja estan molt avançats.

- El alquiler turístico en casas colindantes queda limitado a 60 días al año en Palma. Diario de Mallorca, 04/01/2022
- Sube la oferta de pisos turísticos, que están prohibidos en Palma. UH, 27/04/2022.
- Cinc hotels nous obriran a Palma entre 2022 i 2023. IB3 Noticias, 10/03/2022.
- Palma sumará cuatro nuevos hoteles este año. UH, 25/03/2022.
- Truyol subraya que el albergue juvenil de Foners cumple con la normativa y recuerda que Cort ha restringido las plazas turísticas en Palma "porque hay una masificación". Diario de Mallorca, 21/04/2022
- Ofensiva de inspecciones para frenar el alquiler turístico ilegal en mayo y junio. Diario de Mallorca, 06/05/2022
- El alquiler turístico ilegal se extiende a todos los barrios de Palma al calor de un verano de récord. Diario de Mallorca, 17/05/2022
- El PP promocionará Palma para que haya turismo "los 365 días del año". Diario de Mallorca, 01/09/2022
- Hoteles en Palma: Ocho de cada diez permanecerán abiertos durante el invierno. UH, 25/10/2022

Fora d'escala

PLATAFORMA CONTRA ELS MEGACREUERS

FORA D'ESCALA

AQUEST TURISME ÉS INSOSTENIBLE

#PlataformaContraElsMegacreuers

Avui, el dia en què el Govern signa (ara si, el del desembre a Hamburg sembla que era per la foto) els acords amb les navilieres que permetran, segons han Anunciat a bombo i plateret, limitar l'entrada de creuers al nostre port. A més que 3 creuers al dia ens continua semblant molt més que el que la ciutat pot suportar, les últimes setmanes hem vist com aquest acord es trencava una vegada rere una altra. Però des de la Plataforma contra els Megacreuers no defallim: continuarem repetint incansablement que aquest turisme és insostenible i està fora d'escala.

«Fora d'escala». Aquest és el nom que la Plataforma contra els Megacreuers hem triat per la nostra campanya, dirigida a posar fre i rebaixar el volum dels creuers que arriben al port de Palma, tant pel que fa a la dimensió d'aquests bucs que sembla no tenir límit, com pel nombre de vaixells d'aquest tipus que fan escala a la nostra ciutat. El nom de la campanya té dues lectures diferents i complementàries.

Un primer significat és literal, els megacreuers són d'una dimensió massa gran per a la ciutat de Palma.

Contaminen moltíssim, arrasen amb la vida residencial del centre històric i destrueixen l'encomia productiva local. L'altre significat està relacionat amb el rebuig de bona part de la ciutadania front aquest tipus de turisme: no volem que els megacreuers facin escala al port de Palma.

El turisme de creuers tradicional es feia en vaixells més petits i amb menys persones. El plaer de navegar i fer vida a bord del vaixell es complementava en passar uns dies en les ciutats on atracaven. Les ciutats es beneficiaven, igual que els propietaris dels vaixells. Eren altres temps. Ara la cosa ha canviat per complet. Els vaixells s'han fet tan grans que si els posam verticals són més alts que els gratacels més grans d'Espanya. A l'escala de la nostra ciutat, el Wonder of the Seas (el creuer més gran del món, que ens ha sorprès avui amb la seva presència al port, quan la seva arribada estava prevista pel pròxim dia 9), fa 7 vegades la Seu. La torre major del castell de Bellver està situada a 145 metres sobre el nivell del mar. El Wonder of the Seas en fa 362. Des de la Torre Major no arribam ni a la meitat del creuer!

La nostra protesta contra aquests grans vaixells es fonamenta en tres objeccions principals:

1. Són molt nocius pel mediambient. Així ho va confirmar agència independent europea «Transports and Environment» quan va dir el 2018 que el port de Palma, després del de Barcelona, era el més contaminat per l'acció dels creuers. Els impactes concrets d'aquesta contaminació de l'aigua de la badia, pels gasos i partícules que emeten i pel renou que fan, són difícils de demostrar, ja que no hi ha estudis seriosos al respecte. És per això que un objectiu de la nostra campanya és instal·lar 10 sensors que mesuren micropartícules d'un tamany molt petit, conegudes pel nom PM 0,1. Són partícules que afecten molt a la salut respiratòria i cardiològica i procedeixen sobretot de la combustió dels vehicles dièsel. Aquests mesuraments han estat fetes per NABU, la principal organització ecologista alemanya, col·laboradora del nostre estudi.

2. Són un mal negoci. De l'estudi realitzat per un enginyer en pràctiques al port de Palma, es desprèn que hi ha tres beneficiaris principals de la despesa dels creueristes a Palma: una part del sector del transport, una part d'agències de viatge que organitzen els transfers i les excursions i una part del comerç, el dedicat principalment al turisme d'unes hores: souvenirs, gelateries, take away, etc. Els milers de creueristes que baixen a la ciutat ho fan principalment per anar a fer una volta pel centre històric. A aquests se li afegeixen els que venen a visitar la ciutat d'altres indrets de Mallorca, en cotxe o en autobús de línia. Això fa que, de

vegades, hi hagi més de 20.000 turistes visitant la ciutat als mesos d'estiu. El resultat és una pèrdua de la diversitat econòmica i de la vida veïnal normal, la venda dels productes que majoritàriament són importants d'altres països i una gran despesa en serveis públics de neteja, seguretat, etc. L'economia local perd. El conjunt de la societat mallorquina, perd.

3. Ajuden a l'abandonament de la ciutadania del centre històric. Aquest volum de gent en un lloc tan petit provoca un efecte de desplaçament dels veïns del barri, dels residents de tota Palma i de tota Mallorca, que eviten anar al centre. També el fenomen ajuda al fet que els pisos es venguin a estrangers i a què la vida ciutadana normal vagi desapareixent. Els veïns han denunciat moltíssimes vegades l'ocupació de la via pública i d'un excés de renou per negocis enfocats al turisme, però fins ara no hi ha solucions efectives.

Per totes aquestes raons el turisme dels megacreuers a Palma està clarament FORA d'ESCALA i malgrat que hi ha un acord per minvar-lo, és clarament insuficient. La nostra plataforma que agrupa a una trentena d'entitats seguirem la lluita per definir un turisme de creuers per a la ciutat de Palma, que sigui realment sostenible i serveixi a l'interès general. A tots aquells que volen sumar-se a aquestes reivindicacions els convidam el pròxim 9 de maig a embarcar-se amb nosaltres al veler més antic en actiu d'Espanya, el Rafel Verdera, per donar la benvinguda al Creuer més gran del món. Podem semblar petits, però som molts i la nostra lluita és gran.

Fotomontatge a escala del 'Wonder of the Seas' en el Parc de la Mar. Biel Joan Bauzá/Twitter.

Palma quiere volver a cosechar

Jaume Bauzá

Foto:Diario de Mallorca.

Palma aspira a tener su propia despensa para llenarla con productos de kilómetro cero, frutas y hortalizas que crecerían dentro de los límites del municipio. El nuevo Plan General establece la creación de dos parques agrarios en el Pla de Sant Jordi y en el norte, en una zona conocida históricamente como s'Horta de Dalt y en la que se enclavan Son Espases, la UIB, el Parc Bit, Son Sardina, Sa Garriga y Son Espanyol.

«Estamos en una fase muy inicial. Para arrancar necesitamos dinero y empoderar a los agricultores y ciudadanos. Es un proyecto que puede dar mucho valor a un territorio del que la ciudad ha chupado muchos recursos sin dar nada a cambio. Se merece un retorno y un reconocimiento, y poner en valor lo que todavía no hemos destrozado», subraya María Gómez, arquitecta y urbanista que acaba de presentar un Trabajo de fin de Máster sobre el Parc Agrari de s'Horta de Dalt.

El proyecto todavía está lejos de materializarse —será la primera experiencia de este tipo en Balears—, pero es de los que prometen una transformación de calado: aprovechar tierras ahora en desuso, cosechar productos de kilómetro cero y de paso luchar contra el cambio climático.

La idea es recuperar y cultivar las 2.781 hectáreas de extensión agroganadera de s'Horta de Dalt, según cifra el Ayuntamiento. Es aproximadamente la mitad de la superficie que tendrá el parque agrario de Sant Jordi, con la dificultad añadida de que el norte del municipio está mucho más fragmentado, con más de un millar de

pequeñas parcelas urbanizadas dispersas por todo el territorio.

Profusión de chalets con piscina

«Tenemos los límites y el marco teórico», señala Gómez. «Pero hay que empezar a hablar de crear una red de caminos y accesos. También necesitamos una reserva de espacio para almacenes y zonas para usos agrícolas. Y a la vez establecer cómo se relacionarán los núcleos urbanos que ya existen dentro de lo que será el parque agrario. Hay 1.400 parcelas muy pequeñas, de dos 'quarterades' o menos (una 'quarterada' es equivalente a 7.103 metros cuadrados). Normalmente son chalets con piscina, y se concentran en los límites de núcleos como Sa Garriga y Son Espanyol. Forman una corona de pequeñas fincas que configuran falsas urbanizaciones. Hay mucha fragmentación, y eso supone un obstáculo», añade esta arquitecta y urbanista.

Gómez considera que ya se podrían dar algunos pasos para empezar a configurar el Parc Agrari de s'Horta de Dalt. «Tenemos la UIB o el Parc Bit, donde hay mucho terreno público que podría servir para empezar a activar un banco de tierras», afirma.

Una de las fórmulas para dar forma al Parc Agrari es la custodia del territorio, un concepto poco conocido en Mallorca pese a que la isla acoge desde hace años decenas de experiencias exitosas. De hecho, la plataforma ciudadana Palma XXI ha formalizado un acuerdo de custodia del territorio en Son Sardina con un

propietario y jóvenes agricultores. El primero ha cedido un terreno y los segundos le están dando un nuevo uso.

«Podríamos empezar ya. Hace falta dinero público, empezar a entrevistar a propietarios y hacer un inventario de agricultores para conocer sus necesidades. Hay que ir puerta a puerta para tener un conocimiento en profundidad del territorio. Para todo eso no es necesario esperar a la aprobación definitiva del Plan General. Lo importante es empezar a incentivar que los propietarios pongan sus terrenos en un banco de tierras para empezar a cultivar», valora Gómez.

«Detrás de un parque agrario tiene que haber un gran impulso de la administración pública a través de subvenciones para arreglar molinos y acequias. Y después practicar la agroecología, lo que implica crear comunidad y compartir maquinaria, almacenes y servicios», anticipa.

Gómez ve potencialidades como las tres acequias que se conservan —algunas en mejor estado que otras— como mínimo desde la Edad Media. Son la Font de la Vila, la Font del Mestre Pere y la Font den Baster, esta última con una comunidad de regantes. En todo caso, sería necesaria una inversión para recuperar este patrimonio y ampliarlo.

Territorio único

Esta arquitecta y urbanista celebra que s'Horta de Dalt sea concebido como un territorio único —«es la primera vez que lo pensamos en conjunto»— y reclama «iniciativa» al Govern balear, que tiene un listado de personas disponibles para cultivar. «Hay particulares que recogen almendra y cultivan», indica Gómez acerca de un territorio que, en todo caso, tiene menor tradición agrícola que el Pla de Sant Jordi.

Y advierte de que, tras elaborar una encuesta que respondieron 183 vecinos de la zona, buena parte de ellos mostraron sus cautelas: «Tienen una sensación de peligro después del proyecto del Segundo Cinturón, Son Espases, Parc Bit, la incineradora... Ha habido un alud de equipamientos no agrarios que se han impuesto al territorio en lugar de integrarse».

** Article publicat a Diari de Mallorca, 23/10/2022*

Renou i més renou

Josep Maria Llauradó

Durant alguns anys he fet cada estiu un article contra el renou (sempre amb el mateix ridícul resultat: cap), però ja no cal, fa temps que es pot fer en qualsevol moment. Qualsevol dia, enmig de la platja, enmig del carrer, enmig de la mar, enmig del bosc, i segons les estadístiques a la majoria dels habitatges, on és força probable tenir un o més veïnats renouers practicants dels crits i els cops i el volum màxim de la música i/o la televisió, el renou apareix sense cap motiu concret ni conseqüència, perquè el dret al silenci i al descans és tan inexistent com el dret a tenir una Riva-76' Perseo Super amarrada davant de casa nostra, i rep aproximadament la mateixa protecció de les (això sí, múltiples) administracions públiques. I això sense esmentar els mòbils, que si Déu existís durien una etiqueta aclarint que per parlar-hi no cal cridar, que l'aparell és dissenyat per transmetre el to normal de la veu humana.

Diumenge en vam tenir l'enèsim exemple a Ciutat. Com que s'hi corria una marató, des de primeres hores del matí s'emeteren músiques i crits a un bon nivell des de diversos punts del recorregut. De Portopí fins al Portitxol i davant la Seu i a d'altres llocs, la música i els crits (naturalment en moltes llengües menys la nostra) inundaren l'ambient

perquè sí, perquè ningú -ni malalts ni sans ni grans ni petits- no mereix gaudir del silenci, i l'inundaren no per emetre avisos ni informacions urgents, fet que seria comprensible, sinó senzillament perquè sí, perquè gairebé tothom s'ha acostumat a amanir qualsevol acte social amb el màxim renou i a emetre renou també sense que hi hagi acte ni motiu que l'expliqui. De temps en temps hi ha alguna protesta, com aquesta darrera del doctor Juan Antonio Madrid, que ho ha clavet: «El capitalisme ens està matant de son» i «Dormir és l'acte més revolucionari que podem fer des del punt de vista de la salut», però el renou és la norma i el silenci, que durant segles fou bé gratuït, un luxe fastuós. Diuen que després d'una explosió nuclear (cada dia més probable), quan el fong atòmic ha estès els seus fruits, es produeix un silenci incomparable, únic, prodigiós. Sense cap dubte, i si més no en dos sentits, ens ho ben mereixem.

** Article publicat a Última Hora, 13/10/2022*

La recuperació

Jaume Garau

Foto:Última Hora.

En totes les crisis turístiques que ha patit Mallorca, des de la primera de 1973, s'han repetit quatre fases, en el mateix ordre cronològic. La primera fase, la de l'alerta. Se sap que hi ha un problema greu internacional, però encara no es veu clar com afectarà el turisme. La segona és la de la caiguda del turisme. Aquesta pot ser més o menys llarga, de pocs anys, com la del 2001, o fins a 5 o 6 anys, com la del 2008. La tercera és la fase de la recuperació, la que consisteix a tornar a la intensitat del turisme similar al que hi havia abans de la crisi. Finalment, la quarta fase és la del nou creixement del turisme.

Des dels anys 60 el sector turístic no ha aturat de créixer, mentre els altres sectors han decrescut. Això genera una tendència a incrementar al monocultiu econòmic, amb tot un seguit de problemes que han estat prou analitzats. Problemes mediambientals, econòmics i socials d'una envergadura creixent després de cada crisi. El creixement posterior a la recuperació sempre ha fet créixer els problemes associats, les anomenades «externalitats» del turisme.

Mentre l'entorn europeu era positiu i creixia com nosaltres, les externalitats eren una qüestió de gestió i de lleugeres modificacions del model de creixement. Ara en un entorn europeu en crisi i en un entorn mundial de canvi climàtic, la lògica del creixement turístic del nostre model és dramàtica.

Aquests mesos estem veient la doble cara de la recuperació. D'una banda, els negocis turístics s'omplen les butxaques i donen feina a molta gent (arribant a no trobar determinats treballadors). Per una altra banda, els problemes que teníem el 2019 tornen a aparèixer amb més intensitat. Un exemple ha estat el turisme de creuers. El negoci s'ha recuperat molt de pressa i venen vaixells més grans i millor dissenyats per fer diners a bord, mentre continuen contaminant la Badia de Palma. Si, s'ha fet un pacte amb les navilieres, però en realitat deixa les coses quasi com abans. En el pacte la societat civil no ha participat.

La recuperació del volum de turistes no és a causa de les polítiques nacionals o locals, sinó dels actors i escenaris econòmics internacionals. Per tant, tenen poc mèrit els esforços dels actors locals. On més podem intervenir, és en la manera d'afrontar el proper creixement que ve després de la recuperació. Després de la primera crisi de l'any 1973, el turisme va créixer amb la internacionalització dels operadors turístics i de les grans companyies hoteleres. El control del creixement de places turístiques i de les urbanitzacions associades es va intentar, però aviat va tornar una onada de creixement amb més diversificació de sectors turístics i més tecnologies de la gestió dels allotjaments. Sumàvem cent mil places de lloguer vacacionals i dos milions de creueristes.

Ara la nova fórmula amb la qual es prepara el nou creixement es defineix com turisme sostenible i circular. La llei recentment aprovada vol ser el marc legal per consolidar la il·lusió d'un creixement més raonable, que no tenguí tantes externalitats i que es faci més fort, més resilient.

Ara bé, les tensions estructurals del model actual continuaran i d'aquí a pocs anys tornarem a veure el fracàs de voler salvar un model de creixement turístic que és inviable. La profunda emergència climàtica i la crisi energètica, accentuada per una crisi geopolítica amb guerra europea inclosa, posa les coses molt difícils al futur del turisme de masses d'unes illes que depenen totalment del transport aeri.

Mentrestant la vertadera recuperació no es veu venir. Alguns intents i propostes de col·lectius socials, marginalitzats pel gruix del poder econòmic i polític, no fan camí, de moment. La vertadera recuperació de les platges, de la mar, de les carreteres, dels centres dels pobles, i de les ciutats no està en marxa, sinó tot el contrari. S'estan accentuant processos de gentrificació, d'especulació immobiliària, de distanciament de l'administració, de col·lapse de serveis públics essencials, que, tot plegat, deixen la ciutadania resident sense les opcions naturals que han tengut durant decennis: una feina digna, una casa per comprar, una ciutat per viure...

L'única via racional cap a una recuperació vertadera i capaç d'obrir-se camí en el futur, és la del decreixement responsable. Hem d'anar posant les mesures econòmiques, polítiques i tecnològiques perquè el volum del turisme decreixi gradualment durant molts anys, i que els altres sectors, especialment l'agricultura ecològica, la indústria del coneixement i de la transició energètica, la rehabilitació d'edificis, etc., puguin anar millorant la riquesa i la prosperitat de la nostra terra i que la generació jove torni a tenir esperances de viure millor que la dels seus pares i mares.

**Article publicat a Última Hora el 29/06/2022.*

LA TRANSICIÓ ECOLÒGICA I DE MOBILITAT

La COP 27 ha estat paradigma de cap a on anam: la ubicació de l'esdeveniment, Sharm el Sheij, presentava problemes d'accés, durant la cimera varen aterrar més de 400 avions privats, va haver-hi problemes d'abastiment d'aliments i aigua...

Més a prop, Son Sant Joan pràcticament ha recuperat les xifres de 2019, l'any dels rècords, però amb un detall significatiu: ha augmentat el nombre de vols, però ha disminuït el de passatgers. El mateix ha passat amb el turisme de creuers: el nombre de bucs ha disminuït, però ho ha fet encara més el volum de passatgers. Resultat: menys passatgers però més contaminació.

La ciutat en transició ha de tenir present l'emergència climàtica. Potser 2022 haurà estat l'any en què s'ha materialitzat de manera més evident que alguna cosa està passant amb el clima. Segons AEMET, aquest estiu ha estat el més calorós a Mallorca d'ençà que hi ha registres, amb 3 onades de calor durant l'estiu. L'estació meteorològica de Portopí, amb dades des de 1978, va batre els rècords de temperatures màximes i mínimes registrades. El mes d'agost, en mig de la badia de Palma, a 10 m de profunditat la temperatura no davallada dels 30 °C.

Foto: Ajuntament de Palma.

Palma, ciutat verda?

Des de l'estiu, el parc del Canòdrom (abans "Bosc urbà") ja es pot gaudir. Mentre que s'han adjudicat les obres a la zona alta de la Falca Verda, el Tirador sembla quedar en *standby*. El projecte del passeig Marítim té en compte la millora del verd urbà, la reforma del parc de la Mar, en canvi, no ho incorpora. El comptador d'arbres de la plaça d'Espanya ja supera els 8.800 i s'apropa a l'objectiu de 10.000.

Amb el parc agrari, Palma comença a prendre consciència del seu entorn rural, no només des del punt de vista econòmic sinó també pel seu valor ambiental. El recentment creat banc de terres contribuirà a recuperar parcel·les en desús, contribuint a la millora de la infraestructura verda urbana, el tancament del cicle de l'aigua i la recuperació de la biodiversitat natural i cultivada.

- Palma piensa en verde. UH, 17/01/2022
- Más de 5.000 árboles plantados en Palma. Diario de Mallorca, 29/01/2022
- Los vecinos se vuelcan con Sa Riera. Diario de Mallorca, 24/01/2022
- "Debemos dejar de dar la espalda a los torrentes y convertirlos en espacios para mitigar el cambio climático": Lluïsa Dubon, Palma XXI. Onda Cero, 25/02/2022
- Ramon Perpinyà: «La zona de bajas emisiones se esparcirá por toda la ciudad». Diario de Mallorca, 24/04/2022
- Crítica de la «degradación ambiental» en Pere Garau. Diario de Mallorca, 15/05/2022
- Un corredor verde unirá la Platja de Palma con el Pla de Sant Jordi. Diario de Mallorca, 10/06/2022
- Desmantant el nou Pla General de Palma. Part II: emergència climàtica i transició energètica. Diario de Mallorca, 12/06/2022
- Cort iniciará en noviembre la plantación de hasta mil árboles en el bosque de Bellver. Diario de Mallorca, 02/07/2022
- El colapso del Bosque Urbano de Palma. Diario de Mallorca, 18/07/2022
- Cort redujo un 21,43% las emisiones causantes del cambio climático entre 2015 y 2019. Europa Press, 15/09/2022

Foto: Diario de Mallorca.

Mobilitzacions ecologistes a Ciutat

Es segueix sense una solució per a les pedreres d'Establiments, amb un moviment ciutadà molt organitzat a la plataforma Salvem sa Garrigueta Rassa que continua reclamant un projecte de restauració compatible amb la vida veïnal i mediambientalment més respectuós.

Al voltant de Bellver s'estan duent a terme tota una sèrie d'actuacions de condicionament de camins, amb la reforma del camí perimetral i l'eliminació de drecceres, per exemple. A finals de 2021 es va inaugurar el parc infantil, envoltat de crítiques veïnals, i a finals de 2022 ha tornat la polèmica a aquesta zona amb el camí vell, on s'ha optat pel reasfaltatge en lloc de paviments més permeables i amb menys impacte paisatgístic.

- Los vecinos proponen alternativas al proyecto de la cantera de Establiments. UH, 09/01/2022
- Cemex limpia la cantera sa Garrigueta Rassa. Diario de Mallorca, 18/01/2022
- Cort pretende consensuar el proyecto de sa Garrigueta con vecinos y la propiedad. Diario de Mallorca, 02/02/2022
- Medi Ambient adverteix als promotors del parc solar de l'antiga pedrera de Son Quint de Palma que el projecte afecta una àrea natural. IB3 Notícies, 22/02/2022
- Critican que los proyectos en Sa Garrigueta Rassa y Can Rosselló son «incompatibles» con el vecindario. Diario de Mallorca, 26/03/2022
- Vecinos y entidades celebran que se rehaga el proyecto de sa Garrigueta Rassa. Diario de Mallorca, 26/04/2022
- Son Bonet Pulmó Verd: «Ara és el moment que Aena ens escolti i rectifiqui». DBalears, 16/06/2022
- Protesta en defensa de una ciudad más sostenible. UH, 16/06/2022
- Jubilats per Mallorca exigeix al Govern que freni els projectes d'Aena a Son Bonet i Son Sant Joan. DBalears, 11/07/2022
- Los vecinos de sa Garrigueta irán a los tribunales por "desprecio a la vida humana, vulneración de derechos e irregularidades administrativas". Diario de Mallorca, 29/09/2022
- Rechazo vecinal al camino asfaltado de Bellver: "Es un desprecio del Ayuntamiento hacia un barrio y un bosque". Diario de Mallorca, 17/12/2022.

Foto: Edita Navarro.

L'any en que vàrem conèixer els veritables impactes del fum dels creuers

El mes de maig, el nou creuer més gran del món, el Wonder of the Seas de la naviliera Royal Caribbean, deixava una escena impactant amb les seves xemeneies expulsant una gran columna de fum negre sobre la ciutat de Palma. La naviliera es justificava dies després dient que no es tractava de gasos contaminants, sinó de "vapors".

La Plataforma contra els Megacreuers amb la campanya "Fora d'escala" s'ha proposat sensibilitzar la ciutadania sobre els impactes en la salut pública i el medi ambient d'aquesta tipologia turística. Entre el mes de maig i octubre ha dut a terme diverses accions com taules informatives, jornades de conferències o la posada en marxa d'una xarxa ciutadana de sensors de qualitat de l'aire. La seva tasca ha estat reconeguda amb el premi Alzina 2022 "per la seva lluita activa basada en l'anàlisi i obtenció de dades pròpies, la mobilització i la incidència política".

- El megacrucero 'Wonder of the Seas' en Palma: denuncian la "nube de humo tóxico" sobre la ciudad. Diario de Mallorca, 09/05/2022
- La Plataforma contra els Megacreuers: "Un d'aquests vaixells contamina 10 vegades més que tots els cotxes de Palma". IB3 Notícies, 09/05/2022
- La Plataforma anticruceros medirà la contaminació que generen en Palma los buques turísticos. Diario de Mallorca, 14/05/2022
- La Plataforma contra los Megacruceros instalará 10 sensores para medir la calidad del aire en Palma. UH, 01/06/2022
- La plataforma anticruceros ya vigila la calidad del aire de Palma. Diario de Mallorca, 02/06/2022
- La Plataforma contra els Megacreuers organitza una xerrada sobre l'impacte de les emissions dels creuers. DBalears, 06/06/2022
- Critican que el sector de los cruceros no toma medidas para frenar las emisiones. Diario de Mallorca, 27/08/2022
- Plataforma contra los Megacruceros advierte que Palma es la segunda ciudad europea con mayor contaminación por cruceros. Europa Press, 26/08/022
- L'entitat Palma XXI demana un estudi que analitzi l'impacte mediambiental que provoquen els creuers al port de Palma. TVE, 11/10/2022

Foto: Diario de Mallorca.

La mobilitat en transició

El mes de novembre es va celebrar al Col·legi d'Arquitectes el congrés de la Xarxa Ciutats que Caminen, on un dels ponents va arribar mitja hora tard a la seva conferència per haver-se quedat atrapat a un embós. Palma és una ciutat amb una escala i relleu que facilita els desplaçaments a peu, però on ens resistim a abandonar el vehicle privat: segons les estadístiques del PMUS, més de 55.000 desplaçaments diaris a Palma són de menys d'1 kilòmetre. Un nou PMUS que es va aprovar definitivament el mes de setembre, amb 30 al·legacions admeses de les 69 que es reberen.

Al setembre va entrar en vigor la gratuïtat de metro i tren, així com el descompte del 70% al TIB. El 2023 també l'EMT serà gratis i la xarxa de Bicipalma estarà completament renovada, amb noves estacions i bicicletes (el 30% elèctriques). Són mesures que incentivaran l'ús del transport públic i que necessitaran anar acompanyades d'una millora en les freqüències i ampliació d'horaris.

- El nuevo Plan de Movilidad aspira a reducir del 46% al 35% los desplazamientos en coche. Diario de Mallorca, 05/04/2022
- Vianants Mallorca s'oposa a la construcció de nous pàrquings proposada en el nou Pla de mobilitat urbana sostenible de Palma. DBalears, 05/04/2022
- El PP de Palma pide la retirada del Plan de Movilidad porque "arruinará muchos comercios". Diario de Mallorca, 13/05/2022
- Ciudadanos exige que se rehaga el Plan de Movilidad Urbana Sostenible. Diario de Mallorca, 21/05/2022
- Cort aprobará este mes el texto definitivo del Plan de Movilidad. UH, 01/09/2022
- El ayuntamiento de Palma aprueba definitivamente con 30 alegaciones el Plan de Movilidad hasta 2030. Diario de Mallorca, 07/09/2022
- Cort aprueba el PMUS que marcará la movilidad en Palma hasta 2030. UH, 30/09/2022
- El nuevo Plan de Movilidad solo suscita el apoyo del equipo de gobierno de Cort. Diario de Mallorca, 29/09/2022
- Pimeco pide que se suprima el carril bici de la plaza de España. Diario de Mallorca, 01/09/2022
- Palma acogerá el noveno congreso de la Red de Ciudades que Caminan. Diario de Mallorca, 12/09/2022
- Miguel Anxo Fernández: «Palma es una ciudad relativamente compacta y tendría que aumentar el espacio destinado a las personas», Diario de Mallorca, 07/10/2022
- Es disparen els usuaris del transport públic a Palma arran dels descomptes i la gratuïtat del metro. IB3 Notícies, 11/11/2022

Foto: Ajuntament de Palma.

Palma vol ser una ciutat amb tranvia

Si fa un temps s'anunciaven els projectes de tramvia a Son Espases o la prolongació del metro fins al Parc Bit, serà el Trambadía el primer projecte que es durà a terme. Connectarà el centre de Palma amb l'aeroport, passant per barris com Foners, Nou Llevant, el Molinar o Can Pastilla. Una aposta per un tipus de mobilitat sostenible que deixa alguns dubtes en termes urbanístics, com el viaducte al final del carrer Mèxic.

- Así será el tranvía de Palma: su recorrido, paradas y barrios por los que pasará. Diario de Mallorca, 10/11/2022
- Hila a los detractores del tranvía: "Viajen por ciudades europeas y españolas". Diario de Mallorca, 11/11/2022

El cotxe continua essent protagonista

La disminució de la velocitat a 80 km/h a la via de cintura s'ha traduït en un descens de la contaminació acústica i ambiental. La reducció a 30 km/h a algunes zones també a contribuït amb els mateixos efectes. Això no obstant, Palma és la tercera ciutat espanyola amb major ús del cotxe i una de les que té major densitat, amb 8 vehicles per cada 10 persones.

- Palma estudia vetar la circulació en el centre a los coches de más 15 años. UH, 12/02/2022
- El NitBus incorpora a partir del viernes "paradas violetas" en sus cuatro líneas. Diario de Mallorca, 03/02/2022
- Un sistema de lectura de matrículas controlará la entrada de coches en Palma. Diario de Mallorca, 31/03/2022
- La salida de Palma a Manacor, la única con más tráfico que antes de la COVID. UH, 05/04/2022
- Los palmesanos prefieren el vehículo privado. UH, 28/04/2022
- Cae la contaminación acústica y ambiental en la vía de cintura. UH, 08/06/2022
- Madrid elige Palma para implantar un programa piloto de galerías eléctricas. UH, 12/09/2022

Hay que reverdecer las ciudades

Joaquín Rábago

Hay en España una especie de fobia a lo verde, que se traduce muchas veces en la elección de plazas duras de hormigón o granito cada vez que se reforma una ciudad.

Uno de tantos ejemplos que podríamos citar es el diseño de la nueva Puerta del Sol madrileña, donde no parece que se le haya ocurrido al Ayuntamiento plantar un solo árbol.

Muchas veces ello tiene que ver con el uso que se piensa dar a esas plazas, que sirven con frecuencia para acoger casetas o eventos publicitarios y generar así ingresos extraordinarios para el municipio.

Habría que escuchar, sin embargo, a expertos como el arquitecto y paisajista alemán Tim Kaysers, que acaba de publicar un libro dedicado al tema con un título en alemán que podría traducirse por Salir de la crisis climática gracias a las plantas.

Según Kaysers, las ciudades están cada vez más hormigonadas y asfaltadas mientras que las olas de calor serán cada vez más frecuentes e intensas, algo que estamos ya viendo este año (1).

Cuando eso ocurre, cuando circula el aire con dificultad en las calles y los pavimentos son además oscuros, todo se calienta mucho más rápidamente, algo que, sin embargo, no ocurre, por mucho calor que haga, cuando estamos en medio de un bosque.

Para Kaysers, se trata por tanto de «trasladar a las ciudades las calidades y principios del bosque». De poco servirán en el futuro los aparatos de aire acondicionado, que contribuyen además a calentar la atmósfera urbana. La única opción es reverdecer las ciudades.

Desde hace décadas las ciudades parecen haberse construido sólo para los coches sin que se haya pensado para nada en los árboles, critica el paisajista.

Sin embargo, explica, sabemos desde hace también mucho tiempo que un árbol puede absorber gracias a sus raíces cientos de litros de agua.

Pero en lugar de aprovecharse de ello, en lugar de construir ciudades capaces de absorber el agua como esponjas con ayuda de los árboles, se opta por canalizar el agua y desviarla.

Muchas veces se planean cosas sobre el papel como la plantación de árboles que retengan el agua de lluvia,

permitiendo que se filtre a los acuíferos y evitando tanto sequías como inundaciones.

Pero luego no se llevan a la práctica, se construyen canales porque puede resultar más sencillo mientras que se deja que se sequen los pocos árboles que hay plantados.

Kaysers es partidario además de reverdecer lo mismo los tejados que las fachadas de las casas incluso si en los primeros se instalan placas fotovoltaicas porque hará bajar la temperatura ambiente.

«Ocurre con frecuencia que apostamos por las soluciones técnicas y nos olvidamos de lo que puede proporcionarnos la naturaleza misma», explica.

Las fachadas de los edificios ofrecen un potencial enorme: su capacidad de reverdecer una ciudad multiplica por cuatro la que proporcionan los tejados.

Los jardines verticales representan todo un ecosistema urbano: en ellos viven muchísimos insectos y anidan las aves.

Para Kaysers, un ejemplo de ciudad verde es la capital danesa, que es la que más lejos ha llevado el concepto de «ciudad esponja».

Y la pionera es Singapur, donde no se obtiene un permiso de construcción sino el constructor no se compromete a «reverdecer» la fachada.

La pequeña Suiza habla en su Constitución de la necesidad de proteger el medio ambiente y a todas las especies animales y vegetales.

Incluso reconoce en el artículo 120 de ese documento «la dignidad» del mundo vegetal, explica Kaysers, según el cual «sin las plantas no seríamos nada».

Y hay otros países muy avanzados al respecto como Nueva Zelanda, que en 2016 decidió conceder a un parque nacional los mismos derechos que si se tratase de una persona. O Ecuador, que ha anclado en su Constitución los derechos de la Pachamama (en quechua: la Madre Tierra).

(1) En declaraciones al semanario Der Spiegel con motivo de la publicación del libro Phyto for Future – mit Pflanzen aus der Klimakrise.

* Article publicat a Diario de Mallorca (09/09/2022)

L'Assemblea Ciutadana pel Clima, una cimera pel compromís i l'esperança

David Abril

Foto: RTVE.

Aquest dissabte es fa la primera Assemblea Ciutadana pel Clima de Mallorca. És la primera fita de tot un procés que culminarà, d'aquí a tres mesos, en una darrera assemblea que elevarà propostes perquè les administracions, cadascuna al seu nivell i d'acord amb les seves competències, es comprometi amb la lluita contra el canvi climàtic.

Es tracta d'un procés innovador, que va començar fa més d'un any quan un equip de la UIB, amb el suport de la European Climate Foundation (ECF), vàrem elaborar una diagnosi per tal d'estudiar la viabilitat d'una proposta així, que s'havia desplegat a diversos estats, com França o Irlanda, en un entorn complex (i insular) com el nostre. La situació d'emergència i la nostra vulnerabilitat davant els impactes del canvi climàtic pel fet de ser illes ho justificava, així com el fet que calen decisions tan urgents com al més consensuades possible. El clima polític, que també és important però no tan trascendent com el físic, no afavoreix especialment aquesta recerca de consens ni l'assumpció de compromisos a l'altura de les

circumstàncies; d'uns escenaris que fins i tot des d'un plantejament optimista no són gens bons, ni per a nosaltres ni per al planeta. Sobretot si no feim res, o no feim prou.

Hi ha una triple desresponsabilització que hem de combatre: la de cadascú (basada en l'excusa que un tot sol no pot fer res significatiu); la dels poders públics que no fan prou, i la que menys s'esmenta, i més alimenta el canvi climàtic: la dels ultrarics, que emeten un milió de vegades més emissions que qualsevol persona.

Recordem, com assenyalava el darrer Informe de Comitè d'Experts en Canvi Climàtic a les Illes Balears, que tot i que els compromisos adquirits per la Llei autonòmica són més agosarats que els d'altres comunitats, amb l'actual ritme de creixement d'emissions no complirem els objectius marcats ni per l'2030 ni per l'2050. A més, la guerra d'Ucraïna i l'escassetat de gas rus han provocat que Europa fes un pas enrere en matèria de canvi climàtic, quan el nostre continent era fins fa poc un dels actors internacionals més compromesos amb la reducció

UNA ASSEMBLEA CIUTADANA ÉS UN EXERCICI DE DEMOCRÀCIA DELIBERATIVA

d'emissions. Fa pocs dies un país referent en temes ambientals com Alemanya desmuntava una planta eòlica amb més de vint anys d'existència amb l'objectiu d'ampliar una mina de carbó, el més brut dels combustibles fòssils. La COP27, la Cimera Mundial del Clima, va per aquí mateix: menys ambiciosa que mai malgrat les previsions del demolidor informe de la comunitat científica internacional presentat fa uns mesos.

Com sempre, un dels punts dèbils de la lluita contra el canvi climàtic és la invisibilitat a curt termini dels impactes que comporta, que a casa nostra són més perceptibles amb l'increment de les onades de calor o la tropicalització de les tempestes –que també tindran un efecte important i negatiu a mitjà i llarg termini, en la mesura que es normalitzi la seva presència. Però al sud global, que és on més en pateixen les conseqüències, és com si no anés amb nosaltres. Les illes de la Mediterrània ja en patim algunes, de les quals començam a acumular algunes evidències i impactes negatius, per exemple sobre com l'escalfament de l'aigua de la mar està afectant la biodiversitat. Però al sud, les illes més petites, estan començant a desaparèixer, tant al Pacífic com a l'Índic. Kiribati és un dels casos més esmentats: un país d'illes que comença a estar parcialment submergit. En poden venir moltes més darrere.

Aquí i arreu, el canvi climàtic es continua percebent com una qüestió allunyada de la nostra realitat quotidiana, quan en el fons ho travessa tot, en relació amb el nostre benestar: la salut, les condicions de vida, l'energia i combustibles que consumim i el preu que en pagam, el futur dels nostres fills i filles... El canvi climàtic és un problema físic, sí, però és, sobretot, un problema social. Interpel·la directament la manera en què vivim i consumim, amb nivells de responsabilitat distints, per descomptat. Les decisions que s'han de prendre o bé seran democràtiques o bé s'executaran de forma autoritària o a esquena de la majoria de la població. L'Assemblea Ciutadana pel Clima de Mallorca és, a més d'un recordatori de la importància i la urgència de prendre aquestes decisions, un intent de millorar els mecanismes democràtics a l'hora de decidir, sobre aquest tema o sobre altres que ens puguin afectar. Una seixantena de persones de tota condició, escollides escrupolosament com un mirall al més fidel possible de la realitat sociodemogràfica de Mallorca, acompanyades d'experts i científics, seran les portadores d'una responsabilitat que també és nostra, i dels polítics que ara i en el futur regiran les institucions. Cada cop és més difícil mirar cap a un altre costat amb el canvi climàtic, i l'Assemblea Ciutadana pel Clima vol que, entre totes i tots, el mirem de cara i fem la nostra part.

** Article publicat a Ara Balears (18/11/2022)*

Foto: Eduardo Morillas (FTPM365).

LA TRANSICIÓ SOCIAL

En mig del renou polític i mediàtic, sovint es perden de vista els veritables protagonistes de la ciutat: les persones. Des de la seva diversitat (de gènere, edat, classe social, origen ètnic i cultural, barri, etc., etc.) les persones que habitam Ciutat hem d'estar al centre de la transició social que necessàriament s'ha d'emprendre per no deixar ningú enrere.

L'accés a l'habitatge, l'augment de les desigualtats, les dificultats per exercir el dret a la participació ciutadana amb garanties, la vulneració al dret al descans o al gaudi de la ciutat pels residents... tendències que ja vèiem anys enrere, però que s'han intensificat amb la pandèmia, i aquest 2022 amb la crisi generada per la guerra d'Ucraïna i els seus impactes sobre la nostra economia.

Els drets polítics, socials i culturals solen ser sovint els més vulnerats i els més menystinguts. Cal cuidar-los amb especial atenció en moments de crisi, ja que una passa enrere en matèria d'aquests drets pot suposar perdre anys de lluita per aconseguir-los. Per això les entitats de la societat civil que encapçalen la defensa d'aquests drets han estat molt actives aquest any: des de l'atenció als més vulnerables, la incidència per a garantir els drets socials i la mobilització i sensibilització ciutadana sobre temes diversos.

Foto: Ara Balears

Els veïns es mobilitzen contra la gentrificació i el renou

Durant les fases més dures de la pandèmia, tot i el drama social, econòmic i sanitari, es va produir un fet curiós: a molts barris es va recuperar el descans i el gaudi de l'espai públic. Sense activitat d'oci i restauració ni turisme (o amb moltes limitacions) els veïns i veïnes van deixar de patir els renous i col·lapse d'algunes zones del centre de Palma. La tornada a la "nova normalitat" va portar de nou aquestes problemàtiques, a més de la cada cop més greu situació de manca d'habitatge digne i a preu raonable.

Per fer front a temes tan diversos com els renous, l'ocupació de l'espai públic, la turistització massiva, la manca d'infraestructures, zones verdes o habitatge, la gentrificació o l'especulació immobiliària, etc. els veïns i veïnes s'han mobilitzat molt intensament aquest any per no perdre la tranquil·litat i benestar que volen pels seus barris (a on, s'ha de dir, totes les activitats han de tenir cabuda des de l'equilibri, el respecte i el sentit

comú). A les plataformes i entitats més històriques (aglutinades majoritàriament al voltant de la Federació de Veïns) se sumen altres més joves com Estimam Son Sardina, Amics de la Casa del Poble, Son Quint - Parc de Ponent o Flipau amb Pere Garau).

Menció especial a Santa Catalina i Es Jonquet que enguany han demostrat múscul organitzatiu per reivindicar un barri per residir i no només per sortir de festa. La situació ha estat molt greu (per renous, brutor, etc.) però l'eco del moviment veïnal ha ressonat a Cort, que va convocar a l'estiu a la Mesa per a la Pacificació dels Barris, una demanda de la Federació de Veïns. Després que la Federació no es presentés a la primera sessió com a queixa per la convocatòria precipitada (amb només 24 h d'antelació) i sense la presència del batle, serà capaç el consistori de fer que aquest espai de participació ciutadana sigui realment efectiu?

- Canamunt, el emblema de la lucha contra la gentrificaci3n. UH, 26/01/2022
- La nueva lucha vecinal contra la especulaci3n en Palma. Diario de Mallorca, 13/03/2022
- Santa Catalina y es Jonquet se llenan de pancartas contra el incivismo, como sa Llonja en los a1os noventa. Diario de Mallorca, 24/05/2022
- Los vecinos de Santa Catalina denuncian que la actuaci3n policial "no es efectiva" en el barrio. Diario de Mallorca, 26/05/2022
- Barrios de Palma que quieren paz: Temor a que las fiestas y las terrazas se expandan a sus zonas. UH, 31/05/2022
- Maril3n Mayol: «Hay vecinos que se han ido de Santa Catalina hartos del ruido y de la actitud de los restauradores». Diario de Mallorca, 28/05/2022
- Vecinos de siete barrios de Palma se reunir3n con el alcalde para pedirle que acote el abuso de terrazas. Diario de Mallorca, 04/06/2022
- Denuncian el ruido causado por los clientes del albergue juvenil de Foners: "Una noche veinte o treinta personas hacían botell3n en el mismo hall". Diario de Mallorca, 02/06/2022
- Santa Catalina, el crit contra la turistitzaci3n. Ara Balears, 26/06/2022
- La Federaci3n de Veïns planta este martes a Cort en la Mesa para la Pacificaci3n de los Barrios. UH, 28/06/2022
- Hila se compromete a convocar para la pr3xima semana la mesa para la pacificaci3n de barrios. Diario de Mallorca, 28/06/2022
- Santa Catalina, m3s all3 del ruido y las terrazas. Diario de Mallorca, 27/06/2022
- To1i Fern3ndez, de Salvem es Molinar: "Hay que limitar ya la compra de vivienda a los no residentes". Diario de Mallorca, 06/11/2022

Habitatge digne i accessible a Palma: una assignatura pendent

Pel que fa a l'accés a l'habitatge aquest ha estat un any molt complicat a Ciutat. Sembla que hem tocat sostre (o això voldríem pensar) d'una tendència que ha posat el preu del lloguer i venda d'habitatge a uns nivells d'article de luxe, quan es tracta d'un bé de primera necessitat: si el 1982 les famílies palmesanes havien de destinar dos anys de sou íntegre per adquirir un habitatge, aquest 2022 han de dedicar catorze anys. Hi ha zones de Palma on l'increment suposa més del 4000% respecte a fa quaranta anys.

Llogar també sembla missió impossible: segons un estudi del portal Idealista, Palma és la segona ciutat d'Espanya amb els lloguers d'estudis més cars. L'emergència habitacional ha provocat situacions surrealistes com lloguers de tendes de campanya o banyeres, o l'auge del fenomen de la reconversió de locals comercials a cases a Ciutat.

Això ha provocat enguany que el drama social associat

a la manca d'accés a l'habitatge s'hagi agreujat considerablement. Només el primer trimestre de l'any l'Oficina Antidesnonaments de l'Ajuntament havia obert 228 expedients: 72 expedients de desnonament al mes. El mes de desembre l'Ajuntament advertia que, tot i la moratòria de desnonaments (que caducà el passat 31 de desembre) 627 famílies vulnerables podien perdre les seves cases els pròxims mesos.

Davant d'aquesta situació, l'Ajuntament i l'IBAVI ha avançat en algunes mesures: Urbanisme va anunciar la construcció de 200 habitatges de protecció oficial a La Soledat i el Govern està construint 200 més a través de 8 promocions, el que suposa un 32% del total d'habitatge públic impulsat pel Govern.

En el discurs de l'Estendard, el batle es va comprometre al fet que quan acabi el mandat "Palma haurà incrementat en un 26% el parc públic d'habitatge de lloguer en relació amb el 2015".

- Pisos asequibles para personas solas y otra mirada al centro histórico. Diario de Mallorca, 28/01/2022
- Los jueces avalan el proceso para expropiar los pisos vacíos a los bancos y fondos buitres. UH, 25/01/2022
- El Govern prevé entregar 747 VPO antes de elecciones. Mallorca Diario, 24/01/2022.
- Viviendas para familias en situación de pobreza sobrevenida por la crisis. UH, 13/02/2022
- Truyol aboga por una ley de la vivienda que limite los precios del alquiler de forma "rápida y eficiente". Diario de Mallorca, 01/02/2022
- Los pisos vacíos de Palma tendrán un recargo del 150 % del IBI. UH, 04/02/2022
- La oficina antidesahucios de Cort ha abierto una media de 76 expedientes mensuales. Diario de Mallorca, 03/05/2022
- Anuncian la construcción de 200 viviendas de protección oficial en Palma. Diario de Mallorca, 10/05/2022
- L'emergència de l'habitatge dispara la reconversió de locals en cases a Palma. Ara Balears, 14/05/2022
- Defensa cede el cuartel de Son Busquets para construir 830 viviendas públicas. Diario de Mallorca, 27/05/2022
- El precio de la vivienda en Palma de 1982 a 2022: de dos años de sueldo íntegro a 14. UH, 29/05/2022
- El batle de Palma, partidari de limitar el preu del lloguer a "determinats barris". IB3 Notícies, 22/07/2022
- Los informes de Cort detienen 146 desahucios este año. Diario de Mallorca, 10/08/2022
- El Ayuntamiento dispondrá en Son Busquets de un mínimo de 180 viviendas. Diario de Mallorca, 02/10/2022
- Son Busquets, un vestigio del pasado que mira al futuro. UH, 02/10/2022
- El bloque de las 64 casas de La Soledat se empodera. Diario de Mallorca, 09/10/2022
- Cort venderá solares en Son Vida, Son Gual y s'Aranjassa para comprar viviendas. Diario de Mallorca, 25/10/2022
- El lujo de vivir solo en Mallorca: Palma es la segunda ciudad con los alquileres de estudios más caros de España. Diario de Mallorca, 22/11/2022
- Cort advierte de que 627 familias vulnerables pueden perder sus casas en los próximos meses. Diario de Mallorca, 13/12/2022.
- El Congreso aprueba que en Son Busquets se construyan 800 nuevas viviendas . Diario de Mallorca, 17/12/2021

Foto: Crónica Balear.

Palma, ciutat de desigualtats

Tots i totes recordam aquella cèlebre notícia del diari The Times: "Palma, elegida com a la millor ciutat del món per viure" (2015). Tot i la grandiloqüència del titular, el cert és que Palma pot ser un molt bon lloc per viure... per alguns.

A Ciutat trobam situacions de pobresa, manca d'accés a recursos bàsics com alimentació, calefacció, habitatge, etc. I a on encara existeixen alts índexs de discriminació i segregació en funció del color de pell, la identitat sexual o el gènere, per posar alguns exemples. A Palma es pot viure molt bé... o molt malament. Palma és una ciutat de desigualtats, en definitiva.

L'Oficina d'Atenció a la Ciutadania Social de Cort ha atès a més de 10.000 persones durant aquest 2022. Aquest servei va néixer en plena pandèmia provocada per la COVID-19 amb la finalitat d'agilitzar la tramitació administrativa per a l'obtenció del denominat certificat de vulnerabilitat.

La desigualtat es fa palesa també entre nins, nines i joves als centres educatius: el passat mes de maig el CEIP Verge de Lluci va denunciar al març que tenia un 51,4% d'alumnes procedents de famílies amb dificultats econòmiques, immigrants o amb necessitats de suport social o educatiu, quan la mitjana en els centres públics va ser del 30,3%. Per fer front a aquesta situació, diversos centres educatius de Palma han constituït enguany la primera xarxa contra la segregació. La xarxa va advertir que "a la llarga la segregació incrementa les desigualtats socials, redueix els resultats educatius i augmenta l'abandó escolar".

Les dones de Ciutat també pateixen les desigualtats associades a les discriminacions per raó de gènere. La ciutat continua sense tenir en compte la inseguretat que viuen les dones i sense adaptar-se a les tasques de cures, indispensables per la vida. Així i tot, es van fent passos: el nou PGOU inclou mesures per avançar cap a "la ciutat de les cures".

- La Oficina de Atención Ciudadana OAC Social de Palma atiende a cerca de 20.000 personas desde su creación. Europa Press, 04/01/2023
- La OAC Social ha atendido a más de 10.000 personas en su primer año de funcionamiento. Diario de Mallorca, 24/01/2022
- 'Sa Porta' fa un retrat sobre les desigualtats que es viuen a la Porta de Sant Antoni. IB3 Notícies, 21/01/2022
- Centros educativos de Palma se unen contra la segregación. UH, 05/05/2022
- Una mirada feminista para transformar los barrios de Palma. Diario de Mallorca, 07/05/2022
- Concentración por los derechos sociales. Diario de Mallorca, 20/11/2022

Foto: UH.

La ciutadania vol participar

Com participa la ciutadania a Palma? A través de les associacions, entitats i plataformes (formalment constituïdes o no), les mobilitzacions puntuals per reivindicar temes concrets, la demanda de serveis i equipaments als barris, assistint als òrgans disposats per l'administració pública a tal efecte, etc.

Són múltiples les vies a través de les quals la ciutadania canalitza les seves visions, propostes i reivindicacions, i sí, podem dir que Palma és una ciutat amb un cada vegada més ric teixit organitzatiu. Per denunciar l'excés de renou o terrasses, per assenyalar els processos de gentrificació i turistificació, per exigir un límit als megacreuers o l'ampliació de l'aeroport, per reivindicar els drets de les dones o les persones migrades, per demanar equipaments o serveis als barris... són infinites les causes per les quals es mobilitza i participa la ciutadania palmesana.

I no ho tenen fàcil. La Federació de Veïns i Veïnes de Palma ha denunciat en diverses ocasions enguany l'excés de burocràcia per accedir als ajuts per a poder

dur a terme l'activitat de les associacions veïnals. En resposta, l'Ajuntament va posar en marxa el mes de març el Servei d'Assessorament a Entitats a tres casals de barri de la ciutat, Santa Catalina, s'Escorxador i Son Gotleu. La iniciativa neix amb l'objectiu d'informar i orientar les entitats ciutadanes per tal de promoure i enfortir el teixit associatiu. No hem trobat molta informació sobre l'acompliment d'aquest servei en el seu primer any de funcionament.

Cal recordar que, potser la crisi més greu dins el consistori durant el 2022, la generada per l'organització de l'Orgull a Ciutat (i que va acabar amb la destitució de la regidora de Justícia Social, Feminisme i LGTBI), va estar en el fons motivada per les crítiques a la manera en com l'Ajuntament havia preparat les activitats, sense comptar amb la participació ciutadana de les entitats que fa anys que es mobilitzen en defensa dels drets del col·lectiu LGTBI. Podríem dir que l'exigència de participació ciutadana va fer trontollar el govern municipal?

- La Federació de Veïns denuncia que la burocràcia municipal pone en peligro las actividades de las asociaciones. Diario de Mallorca, 10/03/2022
- L'Ajuntament de Palma posa en marxa el Servei d'Assessorament a entitats. Ara Balears, 10/03/2022
- Aprobados 2,1 millones para proyectos vecinales. Diario de Mallorca, 18/03/2022
- Govern y la propiedad de la Casa del Poble se citan por el centro de interpretación. Diario de Mallorca, 08/04/2022
- La Federació de Veïns critica el exceso de burocràcia para las ayudas. Diario de Mallorca, 29/04/2022
- Un relato coral de resistencia desde los barrios de Palma, a estreno en Cine Ciutat. UH, 26/05/2022
- Cort modifica la ordenanza para facilitar los trámites de las ayudas a las asociaciones de vecinos. UH, 13/07/2022
- Cort comprará tres locales para Casals de Barri por 1,5 millones. Diario de Mallorca, 29/09/2022
- Trabajo pone en jaque a las asociaciones de vecinos por los contratos laborales. Diario de Mallorca, 28/10/2022
- Amics de la Casa del Poble logra que el Govern impulse la protecció del solar. Diario de Mallorca, 30/10/2022
- Asociaciones de vecinos retoman su actividad entre el miedo y la confusión. Diario de Mallorca, 24/11/2022
- Palma, una ciudad abierta a la cultura donde crece la participación ciudadana. Diario de Mallorca, 25/11/2022

Cultura a Ciutat: malgrat tot, consolidació, creativitat i resiliència

La cultura a Palma ha demostrat enguany ser, malgrat tot, resilient i creativa. Si semblava que la pandèmia podia tocar de mort a un sector tradicionalment precaritzat, enguany s'han multiplicat les expressions culturals a Ciutat.

L'any arrencava amb el SOS d'un dels teatres independents més emblemàtics de Palma: el Teatre Sans. Abrigallats per les associacions de veïns de Canamunt i La Calatrava, manifestaven que la sala estava "greument amenaçada i en estat d'emergència, després de la retirada de la subvenció que atorgava la institució insular", per a afegir, "la presència viva d'aquest referent cultural resulta indispensable per al batec del cor de la ciutat antiga". El setembre el Govern confirmava una subvenció que és un baló d'oxigen per el Sans.

A més de la rica programació en arts escèniques, audiovisuals i gràfiques, enguany Palma s'ha consolidat com a "ciutat del pensament", amb la primera edició del Laboratori d'Art i Pensament impulsada per Es Baluard, que ha portat a Palma a alguns dels grans teòrics i teòriques postmodernes i la coorganització de la Biennial del Pensament, juntament amb els ajuntaments de Barcelona i

València, i va tenir lloc a la nostra ciutat a l'octubre.

Altres cites emblemàtiques de la cultura palmesana, ja consolidades, varen tenir lloc el 2022, com els esdeveniments organitzats pel Gremi de Llibreters (Sant Jordi, Fira del Llibre i la Setmana del Llibre en Català) o la Nit de l'Art, que va augmentar enguany el nombre de galeries i es va enfocar en l'art digital.

L'any va concloure amb la segona edició del Festival de Circ de Palma. "La vinculació de Palma i el món del circ es demostra amb aquest cicle i amb l'aposta per Can Ribas com un espai de permanent de creació circense molt vinculat a la part social d'aquesta disciplina artística", va assenyalar Antoni Noguera, que va apuntar que les obres de l'antiga fàbrica ja estan a punt d'acabar. El nou centre té prevista la seva obertura en el segon trimestre de 2023.

Mentre tant, la cultura també s'ha obert camí al barris: el més poblat de Palma, Pere Garau, compta, a la fi, amb la seva biblioteca. El nom d'aquesta nova (i reivindicada durant anys) equipació cultural al barri, és Encarnación Viñas, el que respon a una petició de diferents entitats com ARCA o Flipau amb Pere Garau i reivindica la figura d'aquesta activista cultural.

La batllessa de Barcelona amb els seus homòlegs de València i Palma presenten la Biennial de Pensament (foto: Europa Press)

Nit de l'Art (foto: Diario de Mallorca)

Biblioteca Encarna Viñas a Pere Garau (foto: Ara Balears).

- Palma contará con un centro de cultura popular y tradicional este año. UH, 03/01/2022
- Los vecinos del Teatre Sans piden a las instituciones que garanticen la continuidad de este referente cultural. Diario de Mallorca, 13/01/2022
- Son Cànoves será la sede de un centro de cultura popular. Diario de Mallorca, 31/01/2022
- Noguera: "Can Ribas será la casa de todas las entidades y personas ligadas con el circo". Diario de Mallorca, 03/02/2022
- Cort traslada el CAC Palma a Ses Voltes a la espera de que se rehabilite Sa Presó. UH, 04/02/2022
- Yayo Herrero: «La cultura y la economía hegemónicas le han declarado la guerra a la vida». Diario de Mallorca, 05/03
- Pere Garau: El barrio más poblado de Palma sigue esperando una biblioteca. Diario de Mallorca, 02/05/2022
- Antoni Noguera hace balance del área de cultura: «La política valiente es algo inherente al pacto de gobierno».UH, 05/06/2022
- Pere Garau ja disposa de biblioteca municipal. IB3 Notícies, 19/07/2022
- La Bienal de Pensamiento de Barcelona se amplía a Valencia y a Palma. El País, 14/09/2022
- Palma recupera la Nit de l'Art con la participaci3n de 13 galerías. Mallorca Diario, 13/09/2022
- El Teatre Sans recibirá una ayuda de 30.000 euros del Govern por sus treinta años. UH, 23/09/2022

El privilegi d'habitar

Cristina Llorente

El passat 1 de febrer, el Govern Central aprovà la que la ministra de Drets Socials i Agenda 2030, Ione Belarra, presentava com “la primera llei d’habitatge de la història de la democràcia”. Tot i que les previsions apunten que no s’arribarà a aplicar en aquesta legislatura, la nova legislació suposarà un pas endavant en el control dels preus de lloguer en zones tensionades, és a dir, allà on el cost mitjà de les hipoteques o dels lloguers, juntament amb els subministraments bàsics, superi el 30% dels ingressos de les llars i acumuli cinc anys de pujada almanco cinc punts superior a la inflació mitjana de la comunitat en el mateix període. La competència per definir aquestes zones s’atorgarà a les comunitats autònomes. Tanmateix, el conseller d’Habitatge i Mobilitat del Govern, Josep Marí, espera poder aplicar la normativa a la totalitat de les Illes.

En la seva compareixença, la portaveu del Govern recalca la importància de la llei per garantir l’accés a l’habitatge, però també per evitar l’especulació, punt important si tenim en compte altres lleis anteriors -com la Llei del Sòl de 1998- que, rere l’argument de la disminució del preu de l’habitatge, amagaven inflacions especulatives que

acabarien enriquint els oportunistes i fent viure pitjor a la majoria. Una majoria que, en el període 1997-2007, va veure com el preu de l’habitatge s’incrementava en un 100% i com, un any després, esclatava una crisi immobiliària que provocaria milers de desnonaments, a part d’alts nivells d’endeutament de les famílies. Afectat per aquestes mateixes bombolles, el mercat de lloguer també s’ha vist afectat, amb un increment de preus proper al 50% entre 2015 i 2020.

Per tot això, l’aprovació de la nova llei enceta una esperança per als col·lectius amb majors problemes per accedir a un habitatge digne, especialment en territoris com les Balears, on quasi la meitat de persones que viuen en cases en règim de lloguer hi destinen més d’un 30% dels seus ingressos. Tampoc no ajuda el fet que les Illes estiguin a la cua en termes d’habitatge social, amb un parc totalment insuficient d’unes quatre mil vivendes de promoció pública.

Però els esforços de l’Administració per pal·liar el problema de l’accés a l’habitatge no són quelcom nou, com tampoc no ho és la dificultat per consolidar

determinades actuacions en el mateix sentit: la supressió del programa Palma Habitada el 2018 o la fallida en el canvi d'ús d'edificis turístics en zones obsoletes com ara Cala Major són exemples del que costa aplicar -i mantenir- mesures socials en termes residencials. Per aquest motiu, les noves propostes en matèria d'habitatge no es poden considerar deslligades d'altres tipus d'intervencions. Si parlem d'accessibilitat a la vivenda, per exemple, no la podem entendre sinó com a agrupació entre allò econòmic, físic i social.

Tornant als canvis d'ús: Actualment, la voluntat d'una transició turística representa també una oportunitat en matèria d'habitatge. La possibilitat de reconvertir la planta obsoleta del mercat turístic en habitatge protegit posa a l'abast una superfície construïda que permetria l'accés a l'habitatge a moltes famílies avui amb dificultats. El perill, però, radica en el fet que aquesta reconversió no vagi lligada, de manera paral·lela en el temps, a la dotació d'equipaments, espais públics i connexions que garanteixin el fàcil accés d'aquestes mateixes famílies als serveis essencials. Passejant per barris com Cala Major, ens adonam que aquestes intervencions "a mitges" no fan més que incrementar les diferències socials de les persones que hi viuen, que han pogut accedir a un habitatge, sí, però que han de fer trajectes de prop d'una hora per anar a comprar queviures.

Continuant amb la conjunció econòmic-físic-social, convé també considerar que l'accessibilitat a l'habitatge afecta directament a un altre dret bàsic de les persones: l'autonomia. Trobam aquí una correlació clara entre la

joventut, amb dificultats per emancipar-se relacionades amb el preu de la vivenda, i la gent gran, que perd independència en funció de les característiques estructurals de la seva llar, la qual cosa pot afectar a la seva salut física i mental. En aquest sentit, l'habitatge cooperatiu o l'intergeneracional es presenten com a alternatives a valorar, tal com demostra la primera promoció transgeneracional de Balears, amb cinquanta-set habitatges per a menors de 35 i majors de 65 anys, promoguda per l'IBAVI i actualment en construcció a Es Molinar.

Amb tot, l'habitatge se'ns presenta com un dels principals factors de risc de marginació social, que afecta un ampli ventall de persones de diferent edat, procedència i poder adquisitiu. Les pressions a què està sotmès el mercat o la distorsió existent entre el preu de l'habitatge i els ingressos familiars fan que un important sector de la població -i no només la desfavorida- quedi exclosa del mercat immobiliari, de compra o de lloguer. Un habitatge és l'espai que ens proporciona la vida íntima que anhelam, el que guarda les nostres vivències i ens ajuda a crear-ne de noves. Un contenidor de memòria, de records i de les relacions familiars que s'hi generen. És el nostre entorn segur, el que ens proporciona benestar i guarida. Ara, és també un refugi enfront dels virus. Però sobretot, és quelcom que mai no s'hauria de considerar un privilegi.

**Article publicat al Diario de Mallorca, 11/02/2022*

Foto: Diario de Mallorca.

Històries i futurs de resistència

Margalida Ramis

Fotograma del documental "Històries de resistència: un relat coral des dels barris de Palma (Sealand Films / Palma XXI).

Ahir es va presentar a Cine Ciutat el documental 'Històries de resistència' dirigit pel documentalista Carles Bover, guanyador d'un premi Goya pel seu documental 'Gaza' i director de 'Destrucció creativa d'una ciutat'. En aquest cas es tracta d'un encàrrec de l'associació Palma XXI que pretén ser un relat coral des dels barris de Palma: la lluita feminista i la mirada de l'urbanisme feminista sobre una ciutat excloent; la situació i drama de les persones migrants i totes les que, en l'intent, moren a la mar; el desplaçament i substitució de la convivència pel turisme que envaeix la ciutat; i el context de límits que imposa la mirada ecologista i especialment la relativa a la necessitat de fer front, des de l'anticipació, a tots els canvis que implicarà la crisi climàtica en una Ciutat-illa, com la descrivia la geògrafa Margalida Mestre, autora de la tesi 'Ciutat i territori a Mallorca' (2016).

Totes elles, resistències que sorgeixen de la necessitat de reivindicar el dret a la ciutat, concepte teòric desenvolupat pel filòsof marxista Henri Lefebvre. Perquè el dret a la ciutat passa per garantir per a totes les persones l'accés a allò essencial per sostenir la reproducció social de la vida en els contextes urbans: un

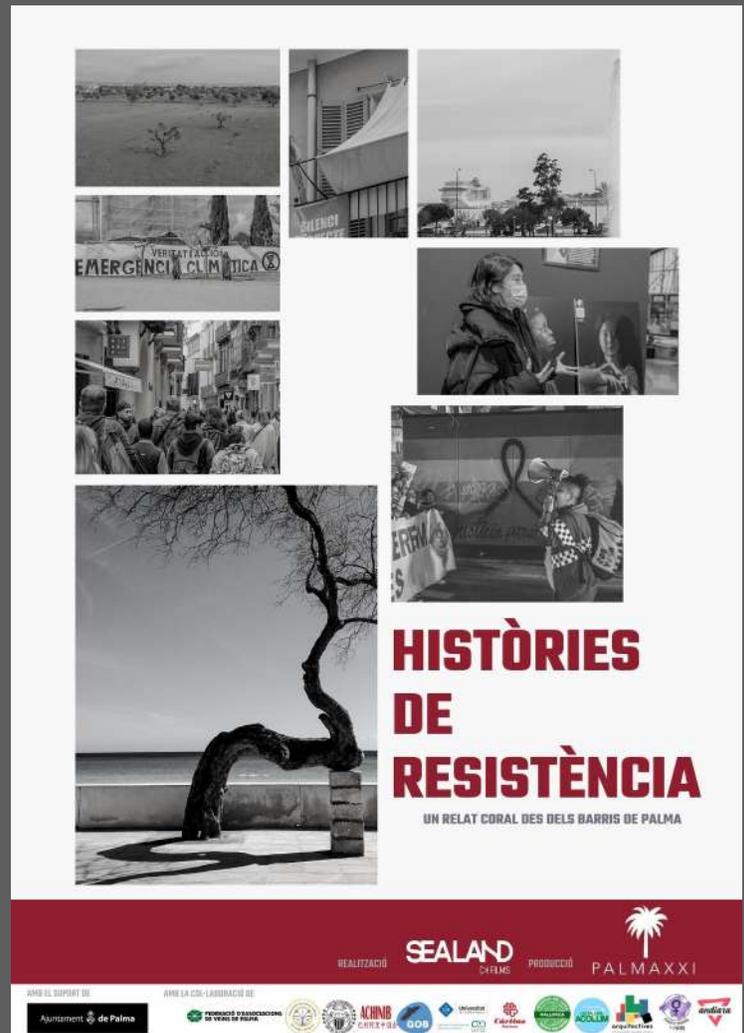
habitatge digne, l'accés igualitari i garantit a l'educació i a la cultura, la cohesió i la participació en la governança de la ciutat, la lluita contra les desigualtats i la igualtat efectiva dels drets, entre ells, el dret a un medi ambient sa i a uns recursos naturals a l'abast. Tots ells, drets que es veuen amenaçats pel creixement i la massificació de les ciutats i les lògiques d'acumulació de capital que les sotmeten. En una mirada transversal a totes aquestes lluites i resistències, ens toca fer front a les causes i conseqüències de l'exclusió socio-espacial, la privatització dels espais públics, la mercantilització de la vida urbana o les pitjors conseqüències del desequilibri metabòlic de les ciutats. Amb especial atenció a les relacions de poder i privilegi que les atravesen, molt sovint també dins dels propis espais de lluita.

El que queda clar però, és que són lluites per a la construcció de la vida col·lectiva en els contextos urbans. I cal pensar, no només en l'avui, sinó enfocar també cap a qui habitarà la ciutat del futur. Les ciutats en si mateixes representen un repte fonamental dels escenaris d'escassetat i crisi climàtica que ja se'ns dibuixen irrefutables. Són punts de tensió i clonflicte que

poden agreujar-se en aquests contextes. Per tant, es fa imprescindible una mirada posada en garantir un altre dret, el dret de les generacions futures a accedir als recursos materials i no materials, cures i afectes, per sostenir vides dignes per a totes les persones. I tot això en escenaris de no abundància en un futur que, a més, enfrontarà les pitjors conseqüències, ja inevitables, del caos que hem introduït en les regles del joc ecosistèmic i climàtic.

Es tracta, doncs, d'ampliar la mirada des de la perspectiva de la justícia intergeneracional, i això precisament és el que pretén la Iniciativa Legislativa Popular de Benestar de les Generacions Presents i Futures de les Illes Balears, impulsada des de les entitats i col·lectius socials d'arreu de les Illes que tindrà, aquest dissabte 28 de maig a les sis de la tarda, a la ciutat de Palma, precisament, una de les cites més importants, i que es pretén multitudinària, per reivindicar aquesta nova mirada posada en les generacions futures. Tenint però ben present, que per a les generacions presents, allò que definim a la proposta de llei com a objectius de benestar, no estan garantits en absolut de manera equitativa i igualitària per a totes les persones que habitam aquesta ciutat-illa que invisibilitza, a cop de promoció turística, els conflictes i tensions que això genera. D'aquí que la proposta sigui pel benestar de les generacions presents i futures. Dissabte recuperarem els carrers, que és l'escenari principal de la lluita i les reivindicacions col·lectives. Recuperarem l'espai públic per reivindicar els drets d'una societat que es vol sotmesa i obedient, però que, una vegada darrera l'altra, es demostra rebel i activa, que acumula moltes històries de resistència i que en teixirà moltes més, ara i en el futur. Perquè el nostre far està clar, tant com la identificació de tot allò que ens n'allunya, però no deixarem d'actuar avui per possibilitar, tot i les dificultats creixents, un demà millor.

**Article publicat a La Directa, 27/05/2022*

HISTÒRIES DE RESISTÈNCIA

UN RELAT CORAL DES DELS BARRIS DE PALMA

REALITZACIÓ

SEALAND
CINEMAS

PRODUCCIÓ

PALMAXXI

AMB EL SUPORT DE

AMB LA COL·LABORACIÓ DE

Apunts d'un paisatge cultural i artístic a Palma

Per **Magdalena Aguiló Victory**
Comissària independent i gestora cultural

"Displaced Landscape 2022". Obra d'Amparo Sard a Galeria Baró/Arco 2022. Foto: Galeria Baró Palma.

Resten molt lluny els temps en els quals la cultura va ser el pressupost estrella de l'Ajuntament de Palma, gràcies a la bona feina del regidor de Cultura Colau Llaneres durant la legislatura del batle Ramon Aguiló. Els anys vuitanta i noranta varen ser uns temps en els quals la cultura era una insígnia dels governs progressistes i un distintiu valorat. A nivell general, sorgiren tot un seguit de nous espais i centres d'art contemporani al llarg de la perifèria de la península espanyola. També a Palma, després de l'habilitació del Casal Solleric com espai d'exposicions contemporànies en els anys vuitanta, anaren apareixent un rere l'altre, el Centre de Cultura "Sa Nostra" (1989), Fundació Pilar i Joan Miró (1992), CaixaForum/Gran Hotel (1993), i així fins a la inauguració del museu Es Baluard a començaments del 2004.

Les successives crisis van anar desarticulant el ric entramat que s'havia consolidat durant dues dècades al voltant de l'art contemporani. Els pressuposts minvaren, els artistes i agents culturals entraren en una creixent precarització que s'ha empitjorat encara més per la pandèmia. La cultura ha passat a un segon terme i a ser considerada sovint com a

prescindible davant altres necessitats més peremptòries. En general, els governs conservadors solen tenir un menor interès envers les manifestacions culturals, estan més preocupats per la cultura com un fenomen per atreure cabal turístic que una cultura com a base del pensament crític i articuladora de la societat. La campanya desenvolupada a l'època del tàndem Mateu Isern/ J.R. Bauzá, l'anomenada "Passion for Palma de Mallorca" que convertia la lletra "M" de Palma amb un gran cor, tenia l'objectiu de posicionar la ciutat com a destí vacacional urbà els 365 dies de l'any i programar activitats culturals com una via d'atracció turística més que pel consum ciutadà.

L'Ajuntament de Palma és la institució que més museus i espais d'art gestiona a la ciutat, d'ell depenen el Casal Solleric, el Casal Balaguer, el Museu d'Història de la ciutat de Palma en el Castell de Bellver, el CAC, la Fundació Pilar i Joan Miró (em resisteix a canviar-li el nom històric), Can Ribes i el futur projecte de la presó com a Centre de Recursos de creació Contemporània. A més, és una de les tres institucions públiques que aporten el pressupost del Museu Es Baluard.

Després de successives crisis al

voltant de la direcció del **Casal Solleric** -no sempre gestionades amb total transparència- des del 2019, la direcció l'ocupa Aina Bauzá. La directora del Casal Solleric considera l'espai com un centre d'art i creació contemporània obert a la ciutadania connectat amb l'art emergent tant local com espanyol i internacional i amb una atenció especial als debats que es generen a la ciutat. Té molt en compte l'educació i la mediació en consonància amb la seva feina anterior com a Cap de l'Àrea d'Educació i Acció Cultural d'Es Baluard. L'espai presenta diferents convocatòries de projectes en els quals un jurat independent, selecciona les exposicions que es programaran a les sales del casal, excepte les dels espais de la planta noble.

Com a Directora General d'Arts Visuals, la directora del Casal Solleric també ha de tenir cura del Casal Balaguer i del CAC. El **Casal Balaguer** presenta una col·lecció permanent -"La casa possible. Interiors domèstics a Palma 1700-1950"- que vol recrear l'evolució de les cases senyoriales de Palma mitjançant mobiliari del fons Balaguer i del fons del consistori. Fa uns anys, l'ajuntament va presentar un

Casal Solleric (foto: Abc Mallorca).

projecte d'un futur museu d'Història de la Ciutat en xarxa que havia de repartir-se en diferents ubicacions però que per ara no veim que s'hagi arribat a materialitzar. Malauradament, l'ajuntament no va considerar el projecte presentat des de Palma XXI d'una proposta de Museu de la Ciutat defensat per a un grup de professionals de l'associació.

El **Centre d'Art i Creació (CAC)** és un projecte municipal que porta massa temps en procés de definició i sense una ubicació definitiva després d'haver passat pel Quarter d'Intendència i per Ses Voltes i amb moltes zones fosques en la seva definició. En aquests moments, es parla de l'obertura d'un CAC provisional a Ses Voltes. El CAC sense

espai físic propi segueix la seva activitat de recerca i creació mitjançant la convocatòria de la Crida a la contractació de projectes de mediació dirigida a artistes, mediadors i agents culturals que treballin projectes socioculturals des de les arts visuals i amb un retorn a la ciutadania.

L'antiga **presó de Palma** és un altre projecte municipal que no arriba a concretar-se de manera definitiva. Va ser presentat l'any 2018 durant la batlia d'Antoni Noguera com un centre cultural i de creació amb una forta implicació de la ciutadania "un projecte transformador que ens permetrà canviar dinàmiques culturals de ciutat i donarà cabuda als moviments de Palma", segons

paraules de Noguera. Uns mesos abans el col·lectiu "Som sa presó" format per una vintena d'associacions -entre elles el col·lectiu de Joves Arquitectes de Mallorca, reivindicava l'espai de la presó per acollir espais d'innovació social, cultural i de creativitat. Un any més tard va ser presentat de bell nou per part de l'ajuntament com a Centre de Recursos de Creació Contemporània que havia d'incloure també 103 habitatges protegits, una escoleta i una residència per a creadors. Actualment s'està parlant de compartir els seus espais entre les arts visuals i les arts escèniques sense un consens clar del sector. Desitjaríem veure resultats.

El projecte estrella actual de l'ajuntament és **Can Ribas**. L'antiga fàbrica de la Soledat es convertirà en un centre de creació, formació i investigació de les arts del circ. Després del considerable retard en la seva obertura degut entre altres coses a un seguit de divergències entre els socis del govern municipal de l'anterior legislatura, el responsable de Cultura i Benestar Social Antoni Noguera ha anunciat recentment que Can Ribas obrirà les portes enguany. El centre serà gestionat per l'Associació de Professionals del Circ de Balears (APCB). Benvingut sigui un centre que ha de contribuir a la regeneració d'un barri tan significatiu com La Soledat.

La **Fundació Pilar i Joan Miró** en aquests darrers anys ha anat reduint la programació d'exposicions temporals i d'activitats per anar centrant-se en la presentació del fons de la col·lecció de Joan Miró, amb una tendència progressiva envers el públic turístic. La programació dels tallers gràfics i la convocatòria de beques ha tengut continuïtat així com les activitats educatives. L'any 2017 en ocasió del 25è aniversari, el nou director Francisco Copado presentà el canvi del nom tradicional -que ara perdria el nom de Pilar Juncosa- i passa anomenar-se **Miró Mallorca Fundació**. El canvi més significatiu ha estat la remodelació del Taller Sert. Em consta el treball rigorós i exhaustiu dut a terme per l'actual departament de Col·leccions encapçalat per la conservadora, Patricia Juncosa. L'equip ha cercat la reconstrucció fidedigna -mitjançant fotografies i filmacions de l'època- de l'ambient del taller en el qual es movia Miró en els anys 70, època de la màxima utilització del taller per part de l'artista. L'actual recreació ha d'ajudar als investigadors a treballar millor les fonts iconogràfiques de Miró i a un millor coneixement de la vessant creativa de l'artista. Però la part més sensible seria la substitució de la seixantena de teles originals que el taller acollia per les reproduccions actuals. Tot i conèixer de primera mà els problemes de temperatura i humitat que el taller arrossegava a l'hora d'acollir teles originals de l'artista, no puc deixar d'enyorar la calidesa que generava la presència de les teles originals a l'interior del taller.

Can Ribas. Foto: APCIB.

El **Museu Es Baluard** és el principal espai per a la conservació i difusió de l'art contemporani a Palma. Des del 2019 està dirigit per Imma Prieto -la direcció del museu des de la inauguració l'any 2004, ha estat sempre en mans de dones. La directora ara ha pogut presentar la seva particular lectura de la col·lecció del museu -"Personae. Màscara contra la barbàrie-", inspirada en les màscara de "El món d'Ubú" de Joan Miró. Una interessant reflexió sobre la transformació que ha sofert la representació del cos humà i el subjecte en el context de la societat contemporània.

La concepció del museu com espai crític generador de pensament i obert als reptes de la societat contemporània s'ha fet tangible en algunes exposicions programades a Es Baluard i en propostes com el Laboratori d'art i pensament -Zona de Contacte- que revisa temes com els feminismes, l'ecologisme o les fronteres -entre d'altres- i aporta figures imprescindibles en els grans debats de l'actualitat. La recent intervenció de l'antropòloga i activista Yayo Herrero, experta en ecologia política, en seria un bon exemple que hem de celebrar. Per altra banda, malgrat que la directora ha manifestat en ocasions diverses la necessitat de donar suport des del museu a estructures i plataformes existents, la realitat és que massa sovint ens trobam projectes majoritàriament gestionats des de dins la institució en detriment dels

possibles encàrrecs als professionals de la comunitat. Si bé hem vist darrerament l'obertura del museu a algunes col·laboracions exteriors, pens que s'ha de tenir molta cura per no ofegar la iniciativa professional independent i molt més encara en aquests temps de crisi incrementada per la pandèmia. I una darrera qüestió a comentar en relació al Museu d'Es Baluard seria la disposició del seu Patronat. S'hauria d'iniciar un procés de reflexió i de canvi pel que fa a la seva composició, ja que, enlloc de donar cabuda a agents vinculats al sector professional, el Patronat està majoritàriament format per representants polítics de cada una de les tres institucions que aporten el gruix del pressupost del museu. És a dir, càrrecs polítics de l'Ajuntament de Palma, del Govern de les Illes i del Consell de Mallorca.

El **Consell de Mallorca** gestiona també espais de cultura a la ciutat com és ara, el **C.C. Misericòrdia** i el **Museu Krekovic**, i utilitza temporalment la sala d'exposicions del Centre de Cultura "Sa Nostra". Anualment treu una convocatòria de projectes d'arts visuals que s'exhibeixen a les sales d'exposicions temporals dels espais esmentats i a la sala d'exposicions del Centre de Cultura "Sa Nostra", podríem dir que amb resultats desiguals. L'emblemàtic edifici de La Misericòrdia està en un procés de rehabilitació que obrirà nous espais recuperats -entre ells l'aljub situat davall el pati de les dones- per donar cabuda a

Nit de l'Art (foto: Última Hora) / Galeria Pelaires (foto: Totenart)

exposicions i activitats culturals i a un Centre d'Interpretació destinat a conèixer la història de l'edifici i els seus usos. Es preveu que estigui enllestit a començaments del 2023. Esperem que sigui així. També des del 2019, el Consell de Mallorca té les competències de gestió del Museu de Mallorca -museu de titularitat espanyola-, després de ser transferit des del Govern de les Illes Balears.

El Gran Hotel es va habilitar amb gran encert en una reforma que el va convertir en l'espai cultural que "La Caixa" cercava per obrir a la nostra ciutat. Des de començaments dels anys noranta funciona l'actual **CaixaForum**, un conjunt polivalent que acull la col·lecció Anglada-Camarasa amb les successives revisions al voltant de la seva figura. La programació d'exposicions temporals està molt lligada a la programació exterior de l'entitat. Són interessants les activitats adreçades al públic infantil i a les famílies, així com també els cicles de concerts, conferències, cinema i projeccions de documentals, òpera, dansa i música. No podem deixar d'esmentar també el **Museu Fundació Joan March** que exhibeix la seva esplèndida col·lecció d'art contemporani espanyol.

El teixit de **galeries d'art contemporani** es força significatiu des de fa dècades fins al punt que Palma és una de les ciutats espanyoles amb major nombre de galeries. L'any 1969 els joves Pep Pinya i Nini Quetglas -sempre s'oblida esmentar-la- obriren la històrica **Galeria Pelaires** amb el suport decisiu de Joan Miró. Després

arribaria **Quatre gats**, projecte de Ferran Cano, Àngel Juncosa i Gerard Matas ajudats també per la generositat de Miró, projecte que va ser el germen de l'actualment desapareguda **Galeria Ferran Cano**. Des d'aleshores, s'ha anat enfortint el teixit galerístic malgrat que alguns dels galeristes històrics ja s'han jubilat i han deixat pas a les noves generacions. A hores d'ara l'oferta galerística gaudeix de bona salut i amb bones propostes expositives. A més de les consolidades galeries històriques, en els darrers anys han anat sorgint noves galeries d'artistes emergents com és ara, la galeria Fran Reus amb diferents programes d'actuació a més de l'expositiu; la L21 que obrí el seu primer espai l'any 2012 i quatre anys més tard, inaugurà el gran espai a Son Castelló; o Taca, un espai d'art amb propostes joves i arriscades que obrí les portes el 2015.

Un dels esdeveniments més potents a la nostra ciutat és la **Nit de l'Art** que a la darrera edició pogué celebrar el 25è aniversari amb gran èxit de públic després de la recessió provocada per la pandèmia. Quan l'antiga associació de galeristes proposà una nit de l'art, l'any 1997 -segons el model d'algunes ciutats europees-, Palma es va convertir en la primera ciutat espanyola amb aquesta experiència pionera que després va ser copiada per altres ciutats. Un dels objectius inicials era fer perdre la por a entrar a una galeria i obrir seves portes a tota la ciutadania. Malauradament encara, a la resta de l'any, les galeries continuïn essent visitades com sempre pel públic especialitzat.

I finalment, un altre esdeveniment important per galeries, artistes i agents culturals és la fira d'**Arco** que tradicionalment es celebra al mes de febrer a Madrid des de 1982 i que sempre ha comptat amb la participació d'un grapat de galeries mallorquines. Després d'aguantar la crisi generada per aquests dos anys de pandèmia, enguany Arco ha retornat amb moltes ganes de recuperar la tradicional posició de fita imprescindible en el panorama de l'art contemporani espanyol i internacional. Enguany han participat cinc galeries de Mallorca amb la novetat de comptar amb la nova galeria oberta a Palma el passat estiu, la Galeria Baró amb representació mallorquina mitjançant l'obra espectacular de l'artista Amparo Sard.

La conclusió d'aquests apunts sobre la situació cultural a Palma seria que ens toca vetllar de manera molt ferma per l'art i la cultura a la nostra ciutat: ells ens aporten la cohesió social que necessitam, cerquen respostes als reptes que ens enfrontam i serveixen per guarir les ferides que aquesta enorme crisi actual ens està provocant.

** Article publicat al número 14 de la revista Ciutat (març 2022).*

CENTRE D'ART I CREACIÓ - CAC PALMA: CINC ANYS SENSE ESPAI

Per **Maria José Ribas**
Artista plàstica i treballadora cultural

Un espai de producció artística i cultural és un equipament que ofereix tallers i recursos per artistes. Serveix com a plataforma de trobada i experimentació i dona suport a la creació local creant una xarxa creativa entre professionals. D'aquests espais, que poden ser iniciatives privades o públiques, en podem trobar a moltes ciutats.

A Palma el 2009 es va inaugurar el CRCC, un centre de recursos que disposava de més de 300 m² per a desenvolupar projectes, sumats als espais de CRIDA (Centre de Residència i Intercanvi d'Artistes) on es van realitzar residències per artistes, una iniciativa pública de l'Ajuntament. Estava situat a l'antic quarter d'intendència, on actualment es troba Palma Activa. Després de la reforma i condicionament de l'espai no va durar gaire en ser traslladat, el centre de recursos va passar a Ses Voltes el 2012.

L'espai de Ses Voltes com a Centre d'Art i Creació (CAC) va ser gestionat per diferents entitats convocades per concurs públic. En aquest espai s'organitzaven tallers, xerrades i formacions, hi havia convocatòria i suport per fer residències locals i internacionals.

Quan el 2017 amb el canvi de govern es va decidir apostar per un nou model de cogestió, entre administració i ciutadania, es van organitzar unes jornades amb representants d'altres centres de l'estat espanyol que ja treballaven amb models similars, com ara Harinera de Saragossa o Intermediae de Madrid. El mateix dia que començaven aquestes jornades es publicava a premsa que l'equipament de Ses Voltes seria per al futur Museu Marítim. El projecte de cogestió ja començava amb una manca d'espai i amb uns recursos limitats, no sols per qüestions de pressupost, sinó per traves administratives.

La decepció entre els assistents a les jornades ja es va fer evident des del primer dia. Així i tot, d'aquella trobada va sorgir un grup motor, persones que tenien una motivació personal en què hi hagués a Palma un centre d'art i creació, entre elles gestores, comissaries i artistes van estar fent feina per trobar models i metodologies. Durant mesos Bauma va facilitar una sèrie de dinàmiques per definir objectius comuns i formes d'organització.

Amb el pressupost assignat per al CAC es van llançar convocatòries per desenvolupar projectes deslocalitzats, ja

que no hi havia (ni n'hi ha) espai físic per al CAC. Aquests projectes de recerca i mediació, rellevants i necessaris, també exclouien tota una sèrie de disciplines i dinàmiques que quedaven al marge d'aquestes pràctiques.

En aquells moments l'antic edifici de Gesa encara era gestionat per l'Ajuntament i hi havia la promesa de convertir l'espai en una incubadora creativa. Va sorgir també la idea de convertir l'antiga Presó en el futur CAC.

El grup motor es va anar refredant fins a la seva total dissolució, després d'anys de trobades, dinàmiques amb post-its, documents compartits amb referents i necessitats, trobant traves burocràtiques d'una administració anquilosada en l'immobilisme, sense equipament ni intenció de trobar solucions.

En l'actualitat i des de fa 5 anys, 0 m² és l'espai disponible del CAC. L'edifici de Gesa va tornar als seus antics propietaris, i la presó encara està d'obres. Recentment, la Regidoria de Cultura ha declarat la intenció de reobrir una de les sales de Ses Voltes com a centre de recursos, a l'espera de la Presó. Com a nota d'humor negre o absurd, la Presó ja apareixia fa anys a un mapa de Palma Creativa, si algú hi va arribar amb el mapa del tresor, segurament va descobrir que les pràctiques creatives eren les d'alguns okupes que hi vivien.

El pressupost del CAC es dedica a crides per la creació i recerca, que ara mateix estan obertes en convocatòria. Altres espais privats, com ara Casa Planas, Taca o Pulpo, supleixen altres necessitats del públic general que pot gaudir d'activitats obertes i d'un sector: artistes, comissaries, creatius i programadors, oferint residències, tallers, concerts o convertint-se en espais de trobada i experimentació. Aquests i altres espais privats, que tot i complir amb una funció que podria ser pública, són deficitaris i també es troben amb traves administratives per poder desenvolupar aquesta funció.

La xarxa creativa és part d'un model de ciutat que es dirigeix a la ciutadania activa i ofereix recursos (econòmics i equipaments) per professionalitzar la cultura. Palma té una sèrie d'equipaments públics que podrien ser condicionats per ser centre de recursos, aconseguir un model temporal pot passar també per donar suport als espais privats que ja fan aquesta funció.

PALMAXXI

